

Kontrolní závěr z kontrolní akce

21/22

Peněžní prostředky státního rozpočtu a Evropské unie poskytované na podporu sociálních podniků

Kontrolní akce byla zařazena do plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu (dále také „NKÚ“) na rok 2021 pod číslem 21/22. Kontrolní akci řídil a kontrolní závěr vypracoval člen NKÚ Ing. Jan Kinšt.

Cílem kontroly bylo prověřit, zda peněžní prostředky státního rozpočtu a Evropské unie určené na podporu sociálních podniků byly poskytovány a čerpány účelně, efektivně a v souladu s právními předpisy.

Kontrolované osoby:

Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále také „MPSV“);

Ministerstvo pro místní rozvoj (dále také „MMR“);

Centrum pro regionální rozvoj České republiky, Praha (dále také „CRR“);

vybraní příjemci podpory: Pivovar Chříč s.r.o., okr. Plzeň-sever; Veronika Vachulková, B. Němcové 244, Blatná; Ciderie Chříč s.r.o., Praha¹; Spirála Turnov s.r.o., Mírová pod Kozákovem; FT & Catering s.r.o., Brniště; PLT Liberec s.r.o., Liberec; Sociální družstvo Stabilita Olomouc, Olomouc; Tradiční Hanácká, s.r.o., Vrchoslavice; Ústav pohoda, z. ú., Český Těšín; Unika Relax Ostrava, s.r.o., Ostrava; HROCH group s.r.o., Vratimov; Prádelna PRAPOS s.r.o., Ostrava.

Kontrolováno bylo období od roku 2015 do roku 2021, v případě věcných souvislostí i období předcházející a následující.

Kontrola byla prováděna u kontrolovaných osob v době od listopadu 2021 do března 2022.

Kolegium NKÚ na svém VIII. jednání, které se konalo dne 30. května 2022,

schválilo usnesením č. 13/VIII/2022

kontrolní závěr v tomto znění:

¹ Ciderie Chříč s.r.o. změnila v průběhu kontroly své sídlo z Prahy do okresu Plzeň-sever.

Prostředky státního rozpočtu a Evropské unie poskytované na podporu sociálních podniků

Základní fakta

397,9 mil. Kč	170	587,6 mil. Kč	235
Prostředky OPZ ² vydané na podporu sociálního podnikání	Počet podpořených projektů OPZ	Prostředky IROP ³ vydané na podporu sociálního podnikání	Počet podpořených projektů IROP

Zjištění z kontroly

50 %

Podíl projektů posouzených NKÚ jako neúčelné nebo omezeně účelné, či neefektivní nebo omezeně efektivní z celkového počtu 16 hodnocených projektů.

Nejasné vymezení principů sociálního podnikání

Principy sociálního podnikání byly stanoveny způsobem, který ztěžoval kontrolu jejich naplňování.

1 mil. Kč

Vysoká míra podpory – u jednoho projektu IROP zjištěna podpora na jeden přepočtený úvazek (FTE) osoby ze znevýhodněných skupin na jeden rok ve výši téměř jeden milion korun.

4,7–6,2násobek průměrné výše podpory na osobu

Riziko neefektivnosti – vysoká intenzita finanční podpory u některých projektů OPZ – až šestinásobek oproti průměrné výši podpory na osobu u OPZ.

Nákup nemovitosti od osoby blízké

Podpora sociálního podnikání (69 % z dotace projektu) byla použita na nákup nemovitosti od osoby blízké (IROP).

² Operační program Zaměstnanost 2014–2020.

³ Integrovaný regionální operační program.

I. Shrnutí a vyhodnocení

- 1.1 NKÚ provedl kontrolu peněžních prostředků vynakládaných v rámci programového období 2014–2020 z operačního programu *Zaměstnanost 2014–2020* (dále také „OPZ“) a *Integrovaného regionálního operačního programu* (dále také „IROP“) na podporu sociálních podniků. V rámci OPZ byla vydána rozhodnutí o poskytnutí dotace na podporu sociálních podniků ve výši cca 585,8 mil. Kč, v IROP ve výši cca 809,8 mil. Kč.
- 1.2 Cílem kontroly bylo prověřit, zda peněžní prostředky státního rozpočtu a Evropské unie určené na podporu sociálních podniků byly poskytovány a čerpány účelně, efektivně a v souladu s právními předpisy. Kontrola byla provedena u MPSV a MMR, kde se zaměřila na jejich činnost jakožto řídicích orgánů programů, dále u CRR jako zprostředkujícího subjektu IROP a rovněž u 12 vybraných příjemců dotací, u nichž byla prověřena realizace 16 projektů schválených k podpoře. Finanční objem kontrolovaných projektů činil 62,8 mil. Kč.
- 1.3 **Kontrolou byly zjištěny nedostatky v nastavení, řízení a realizaci OPZ a IROP na straně poskytovatelů i příjemců podpory, které významně snižují účelnost a efektivnost poskytovaných a čerpaných peněžních prostředků.**

Principy sociálního podnikání stanovily MPSV a MMR neurčitě a bez určení jednoznačné minimální úrovně nutné pro jejich splnění. Nelze proto věrohodně ověřit jejich naplňování.

Ačkoliv MPSV i MMR (resp. CRR) při výběru projektů zamítly velké množství žádostí nespĺňujících stanovená kritéria pro podporu, zjistil NKÚ v systému nedostatky, které umožnily výběr a podporu projektů, u kterých nebyly peněžní prostředky vynaloženy účelně a efektivně. Na vzorku projektů vybraných ke kontrole vyhodnotil NKÚ jako omezeně účelné či omezeně efektivní nebo zcela neúčelné a neefektivní polovinu z nich. Nové sociální podniky často vznikaly s významnou personální vazbou na jejich předpokládané odběratele a dodavatele. Naprostá většina kontrolou prověřených podniků ani tak nedosahuje ekonomických předpokladů obsažených v podnikatelských plánech, které předkládali žadatelé o podporu z OPZ a IROP. Monitorovací systém sledování plnění cílů a přínosů podpory je nedostatečný.

NKÚ zjistil porušení právních předpisů u tří příjemců podpory. V případě IROP zjistil NKÚ významný systémový nedostatek spočívající v proplácení nezpůsobilých výdajů příjemců na nákup nemovitostí od osob blízkých.

- 1.4 Toto celkové zhodnocení se opírá o následující hlavní zjištění z kontroly:
 - a) Indikátory nastavené MPSV a MMR pro monitorování plnění cílů podpory nesledují dostatečně přínosy, které má zaměstnání v sociálních podnicích pro osoby z cílových skupin. Je to nedostatek zejména v případě OPZ, kde ze strany MPSV nebyly stanoveny odpovídající indikátory pro sledování cíle sociální integrace cílové skupiny či zamezení jejího vyloučení ze společnosti a usnadnění jejího vstupu na volný trh práce a udržení se na něm. Dále nebyly stanoveny cílové hodnoty indikátorů určených pro sledování plnění cílů podpory sociálního podnikání v případě všech definovaných indikátorů. U žádného z indikátorů v OPZ, u kterých byly cílové hodnoty stanoveny, nelze těchto hodnot dosáhnout. Dosažení většiny cílových hodnot indikátorů IROP se podařilo pouze díky jejich snížení provedenému MMR. I v důsledku tohoto kroku je ale efektivita

podpory v IROP vyjádřená prostřednictvím průměrné výše podpory na jeden přepočtený úvazek asi 4,5× nižší oproti původním předpokladům. MMR nepřistoupilo ke snížení dotace vůči příjemcům podpory, když nesplnili cílové hodnoty indikátorů při ukončení realizace projektu (viz odst. 4.2 až 4.10).

- b) MPSV a MMR nestanovily v rámci OPZ a IROP principy sociálního podnikání (viz odst. 2.12) jednoznačným způsobem. Některé principy sociálního podnikání nastavily nejednoznačně, s neurčitým či deklaratorním vymezením, bez stanovení minimální úrovně nutné k jejich splnění. Důsledkem tohoto stavu je nemožnost prokazatelně ověřit plnění principů sociálního podnikání. Kontrolou u vybraného vzorku projektů NKÚ zjistil, že příjemci podpory z OPZ i IROP prokazovali plnění těchto principů velmi rozdílným způsobem (viz odst. 4.12 až 4.20).
- c) V případě vybraného vzorku projektů NKÚ zjistil, že nové sociální podniky často vznikaly s významnou personální vazbou na jejich předpokládané odběratele a dodavatele. V důsledku toho a dalších faktorů (viz odst. 4.34) nebyly v řadě případů motivací ke vzniku nových sociálních podniků primárně cíle sociálního podnikání jako takové (tedy především podpora osob z cílových skupin), ale spíše ekonomické výhody plynoucí pro příjemce podpory. Ekonomické fungování sociálních podniků se přitom téměř u všech kontrolovaných projektů negativně odchyloje od předpokladů, na jejichž základě byly vybrány k podpoře (viz odst. 4.33 až 4.35). Tato skutečnost je zároveň rizikem udržitelného a nezávislého fungování podpořených podniků.
- d) Pro výběr projektů k podpoře MPSV a MMR nestanovily žádné hranice maximální výše podpory na jednoho účastníka projektu (OPZ), resp. na jedno vytvořené FTE⁴ (IROP). Hodnocení efektivnosti projektů nevěnovaly implementační orgány dostatečnou pozornost. V důsledku toho byly zjištěny případy vysoké finanční intenzity podpory jak v případě OPZ, tak IROP. V případě IROP umožnila nastavená kritéria věcného hodnocení podporu všech žádostí, které prošly do této fáze hodnocení (viz odst. 4.24 až 4.29).
- e) V procesu výběru projektů k podpoře MPSV i MMR (resp. CRR) zamítly velké množství žádostí pro nesplnění stanovených kritérií, což hodnotí NKÚ pozitivně. Přesto MPSV v OPZ podpořilo projekty, u kterých došlo k velmi rozdílnému hodnocení nebo které obdržely méně než 50 % z dosažitelného množství bodů (viz odst. 4.30 až 4.32). Rizika vyplývající z těchto skutečností se potvrdila při hodnocení účelnosti a efektivnosti na vzorku projektů posuzovaných NKÚ u příjemců podpory.
- f) NKÚ vyhodnotil z pohledu vynaložených peněžních prostředků polovinu (osm z 16) posuzovaných projektů jako účelné, příp. účelné s mírnými nedostatky. Zbýlých osm projektů bylo vyhodnoceno jako omezeně účelné nebo neúčelné. V těchto kategoriích byly tři projekty podpořené z OPZ a pět z IROP (viz odst. 4.36 až 4.38).
- g) NKÚ vyhodnotil z pohledu vynaložených peněžních prostředků polovinu (osm z 16) z kontrolovaných projektů jako efektivní, případně efektivní jen s mírnými nedostatky.

⁴ Ekvivalent plného pracovního úvazku (FTE – z anglického označení „full time equivalent“) je ukazatel spotřeby lidské práce. Počítá se jako počet odpracovaných hodin za určité období vydělený počtem hodin, které by za stejné období odpracoval jeden pracovník na plný pracovní úvazek. Umožňuje porovnávat spotřebu lidské práce různých jednotek, které zaměstnávají lidi na částečné úvazky; z hlediska FTE je například stejné, když zkoumaná jednotka zaměstnává jednoho člověka na plný úvazek, jako kdyby zaměstnávala dva lidi na poloviční anebo jednoho na poloviční a dva lidi na čtvrtinový úvazek.

Zbýlých osm projektů NKÚ hodnotil jako omezeně efektivní nebo neefektivní. V této kategorii byly tři projekty podpořené z OPZ a pět projektů z IROP, přičemž nejkritičtější (jako zcela neefektivní) byl hodnocen jeden projekt podpořený z OPZ a jeden projekt podpořený z IROP (viz odst. 4.40 až 4.42).

- h) NKÚ zjistil u jednoho projektu podpořeného z IROP skutečnosti nasvědčující porušení rozpočtové kázně a vzniku nesrovnalosti v důsledku porušení zákazu nákupu nemovitosti pro účely sociálního podnikání od osoby blízké. V případě tohoto projektu se navíc jednalo o částku 2 864 925 Kč, což činí 69 % prostředků z celkového objemu podpory (viz odst. 4.37). Stejně pochybení NKÚ zjistil při kontrole u poskytovatele podpory také u dvou dalších projektů IROP. Orgány implementační struktury IROP (MMR, CRR) v současné době podrobně prověřují, kolika podpořených projektů sociálního podnikání se toto pochybení skutečně týká. Další porušení právních předpisů nasvědčující porušení rozpočtové kázně a vzniku nesrovnalosti zjistil NKÚ ještě u dalších dvou projektů z kontrolovaného vzorku (viz odst. 4.39 a 4.43).

II. Informace o kontrolované oblasti

2.1 Sociální podnikání řeší potřebné společenské, nejčastěji sociální či environmentální otázky, ekonomicky a společensky udržitelným způsobem, spíše než by se jednalo o podnikání s cílem maximalizovat zisk pro zainteresované osoby, zejména pak vlastníky podniků. Jde tak o podnikání s primárně sociálními cíli, kdy zisk z hospodaření je v první řadě znovu investován do podniku opět za sociálním účelem, příp. do rozvoje místní komunity.

2.2 V programovém období 2014–2020 byla podpora sociálního podnikání v rámci operačních programů spolufinancovaných v ČR z prostředků Evropské unie realizována prostřednictvím:

- operačního programu *Zaměstnanost 2014–2020* řízeného MPSV,
- *Integrovaného regionálního operačního programu* řízeného MMR,
- operačního programu *Praha – pól růstu ČR* (dále také „OP PPR“) řízeného hlavním městem Praha⁵.

2.3 Společenským cílem, k jehož naplnění má vést podpora sociálního podnikání uskutečňovaná z operačních programů spolufinancovaných v ČR z prostředků EU, je zaměstnávání a sociální začleňování osob znevýhodněných na trhu práce ze zdravotních, sociálních či jiných důvodů.

Podpora sociálního podnikání z OPZ

2.4 Podpora sociálního podnikání je z prostředků OPZ poskytována v rámci jeho prioritní osy 2 (dále také „PO 2“) *Sociální začleňování a boj s chudobou*, investiční priority 1, specifického cíle 2.1.2 *Rozvoj sektoru sociální ekonomiky* (dále také „SC 2.1.2 OPZ“). OPZ poskytuje podporu sociálního podnikání také v rámci strategií komunitně vedeného místního rozvoje v rámci PO 2, investiční priority 3, SC 2.3.1 *Zvýšit zapojení lokálních aktérů do řešení problémů nezaměstnanosti a sociálního začleňování ve venkovských oblastech* (dále také „SC 2.3.1

⁵ Podpora z operačního programu *Praha – pól růstu ČR* poskytnutá na sociální začleňování a na boj proti chudobě byla předmětem kontrolní akce NKÚ č. 18/33, viz [kontrolní akce č. 18/33 | NKÚ \(nku.cz\)](#). Proto je další text této části kontrolního závěru věnován již jen podpoře sociálního podnikání z OPZ a IROP, jež byla obsahem kontrolní akce č. 21/22.

OPZ“). Podpora sociálního podnikání poskytovaná v rámci SC 2.3.1 musí být v souladu se zaměřením prioritní osy 2 OPZ.

2.5 Podpora z OPZ je primárně určena na zajištění provozu sociálních podniků (dále také „SP“) formou úhrady vzniklých mezd, nákladů na školení a vzdělávání a nezbytný marketing. Pořizování technologií, zařízení a vybavení je z prostředků *Evropského sociálního fondu* možné do 50 % rozpočtu za podmínek stanovených v příslušných výzvách a na nich navazující dokumentace. Je poskytována formou ex-ante plateb s využitím nepřímých nákladů ve výši 25 % rozpočtu, přičemž míra spolufinancování příjemců podpory u většiny výzev činí 15 %. Doba udržitelnosti nebyla pro projekty OPZ stanovena. Přehled celkové finanční alokace, výše prostředků odpovídající vydaným rozhodnutím o poskytnutí dotace (dále také „RoPD“) i skutečně vzniklých způsobilých výdajů představuje tabulka č. 1. Podrobný přehled podle výzev, v jejichž rámci došlo v OPZ k podpoře projektů sociálního podnikání, je uveden v **příloze č. 4** tohoto kontrolního závěru.

Tabulka č. 1: Finanční alokace OPZ na podporu sociálního podnikání a její čerpání (v Kč)

Celková finanční alokace**	Vydaná rozhodnutí o poskytnutí dotace*	Celkové způsobilé výdaje	Z toho celkové způsobilé výdaje hrazené z OPZ
3 229 972 000,00	585 780 248,81	471 178 223,37	397 940 816,49

Zdroj: MPSV, MS2014+, stav k 02/2022.

Vysvětlivky:

* Bez projektů nedokončených – ukončených příjemcem.

** V rámci některých výzev bylo možné podporovat i jiné aktivity než jen sociální podnikání, přičemž alokace pro jednotlivé aktivity nebyla specifikována.

2.6 V rámci výzev OPZ vyhlášených na podporu sociálního podnikání bylo podáno 1 007 žádostí o podporu, MPSV vydalo RoPD pro 170 žádostí o podporu.⁶

Podpora sociálního podnikání z IROP

2.7 Sociální podnikání je z IROP podporováno v rámci specifického cíle (dále také „SC“) *2.2 Vznik nových a rozvoj existujících podnikatelských aktivit v oblasti sociálního podnikání* (dále také „SC 2.2 IROP“) a v rámci SC 4.1 *Posílení komunitně vedeného místního rozvoje za účelem zvýšení kvality života ve venkovských oblastech a aktivizace místního potenciálu* (dále také „SC 4.1 IROP“). Cílem podpory v rámci SC 2.2 IROP je vznik a rozvoj sociálních podniků. Jedná se o aktivity, které by měly umožnit sociálně vyloučeným osobám a osobám ohroženým sociálním vyloučením vstup na trh práce a do podnikatelského prostředí. Podpora z IROP, konkrétně z *Evropského fondu pro regionální rozvoj* (dále také „EFRR“), je určena na vytváření pracovních míst pro osoby znevýhodněné na trhu práce, na budování nových SP, nebo na rozšíření stávajících aktivit.

2.8 Podpora z IROP je primárně určena na vybavení SP nezbytným majetkem a zařízením a výstavbu a rekonstrukci budov. Je poskytována formou ex-post plateb, bez využití nepřímých nákladů, přičemž míra spolufinancování ze strany příjemců podpory činí 15 %. Příjemci podpory jsou povinni po skončení projektů dodržovat pětiletou lhůtu udržitelnosti výstupů podpořených projektů. Přehled celkové finanční alokace, výše prostředků odpovídající vydaným právním aktům i skutečně vzniklých způsobilých výdajů představuje tabulka č. 2.

⁶ Ze 170 RoPD je 108 RoPD vydáno v rámci SC 2.1.2., z toho dvě pro území hl. města Prahy (výzva č. 105), dvě v rámci *Koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám* (výzva č. 26) a jedno pro MPSV v rámci výzvy č. 16.

Podrobný přehled podle výzev, v rámci kterých došlo v IROP k podpoře projektů sociálního podnikání, je uveden v **příloze č. 4** tohoto kontrolního závěru.

Tabulka č. 2: Finanční alokace IROP na podporu sociálního podnikání a její čerpání (v Kč)

Celková finanční alokace	Vydaná rozhodnutí o poskytnutí dotace*	Celkové způsobilé výdaje	Z toho celkové způsobilé výdaje hrazené z IROP
1 311 524 947,00	809 767 141,51	691 271 849,82	587 581 072,35

Zdroj: MMR, MS2014+, stav k 02/2022.

Vysvětlivka:

* Bez projektů nedokončených – ukončených příjemcem.

2.9 V rámci výzev IROP vyhlášených na podporu sociálního podnikání bylo podáno 669 žádostí o podporu, MMR vydalo RoPD pro 235 žádostí o podporu.⁷

Cílové skupiny a principy sociálního podnikání

2.10 Sociální podnikání není v České republice upraveno právním předpisem. Koordinace mezi poskytovateli podpor je zajištěna pouze omezeně. Ke spolupráci mezi zapojenými subjekty dosud docházelo především prostřednictvím vzájemné účasti v programových partnerstvích, pracovních týmech či plánovacích komisích. NKÚ v této souvislosti upozorňuje na skutečnost, kterou popsal ve svém kontrolním závěru z kontrolní akce č. 18/33, kdy z operačního programu *Praha – pól růstu ČR* byla v hlavním městě Praze podpora překvapivě zacílena na výrazně širší skupinu osob a za výhodnějších podmínek financování, než jak tomu bylo u podpory projektů sociálního podnikání v rámci ostatních operačních programů určených pro regiony s horší socioekonomickou situací.⁸ Hlavní město Praha jako řídicí orgán tohoto operačního programu neakceptoval doporučení Ministerstva práce a sociálních věcí k úpravě vymezení cílové skupiny a podmínek financování projektů.

2.11 V OPZ a IROP jsou jako znevýhodněné osoby, jejichž zaměstnávání je v projektech sociálního podnikání podporováno, definovány následující cílové skupiny⁹ (dále také „CS“):

- osoby dlouhodobě či opakovaně nezaměstnané,
- osoby se zdravotním postižením,
- osoby v nebo po výkonu trestu,
- osoby opouštějící institucionální zařízení,
- azylanti do 12 měsíců od získání azylu,
- osoby pečující o jiné závislé osoby,
- osoby ohrožené vícenásobnými riziky,
- osoby pečující o malé děti,
- uchazeči o zaměstnání a zájemci o zaměstnání a neaktivní osoby ve věku 55–64 let,
- mladé osoby.

2.12 V OPZ a IROP jsou pro vymezení toho, jaké charakteristiky musí podpořený subjekt splňovat, aby jej bylo možné považovat za sociální podnik, používány principy sociálního

⁷ Z 235 RoPD je 142 RoPD vydáno v rámci individuálních výzev (z toho devět v rámci výzvy č. 90), 93 RoPD bylo vydáno v rámci integrovaných výzev (21 v rámci SC 2.2 a 72 v rámci SC 4.1).

⁸ Více na <https://www.nku.cz/scripts/rka/detail.asp?cisloakce=18/33&rok=0&sestava=0>.

⁹ Jedná se o maximální šíři cílových skupin – konkrétní podporované cílové skupiny byly definovány v textech příslušných výzev.

podnikání.¹⁰ Příjemci podpory jsou povinni tyto principy dodržovat nejen během realizace svých projektů, ale v případě projektů IROP i po jejich skončení v době udržitelnosti. Rozhodným okamžikem, ke kterému musí dojít k naplnění stanovených principů ve vztahu k realizovaným projektům, je přitom datum ukončení realizace projektu. Principy sociálního podnikání jsou v IROP a OPZ definovány obdobným způsobem¹¹ a mají zajistit dodržování stanovených podmínek v oblastech sociální, ekonomické, environmentální a místního prospěchu. Podrobné informace k principům sociálního podnikání používaným v obou operačních programech jsou uvedeny v **příloze č. 3** tohoto kontrolního závěru.

2.13 Oprávněnými žadateli o dotaci jsou osoby samostatně výdělečně činné, obchodní korporace a nestátní neziskové organizace. Mezi nejčastější činnosti, kterými se sociální podniky zabývají, patří výroba potravin, stavebnictví, textilní služby, kovovýroba a dřevovýroba, kavárny, pražírny, lihovary, pivovary, palírny, úklidové služby, prádelny a podobné služby.

III. Rozsah kontroly

3.1 Cílem kontrolní akce bylo prověřit, zda peněžní prostředky státního rozpočtu a Evropské unie určené na podporu sociálních podniků byly poskytovány a čerpány účelně, efektivně a v souladu s právními předpisy.

3.2 Za účelné se považuje takové použití veřejných prostředků, které zajistí optimální míru dosažení cílů při plnění stanovených úkolů¹². Poskytování a čerpání peněžních prostředků bylo tedy účelné, když došlo k naplnění stanovených cílů především ve smyslu toho, že došlo ke vzniku nového sociálního podniku nebo k rozšíření činnosti stávajícího sociálního podniku, přičemž podpořené subjekty dodržovaly povinnost naplňovat po stanovené období principy sociálního podnikání. V konečném důsledku (přínosu) měla podpora vést k posílení postavení osob z cílových skupin na trhu práce.

3.3 Za efektivní se považuje takové použití veřejných prostředků, kterým se dosáhne nejvýše možného rozsahu, kvality a přínosu plněných úkolů ve srovnání s objemem prostředků vynaložených na jejich plnění¹³. Poskytování a čerpání peněžních prostředků bylo tedy efektivní, pokud bylo zajištěno optimální vynaložení prostředků vzhledem k výstupům projektu sociálního podnikání a pokud byly financovány jen výdaje související s jeho realizací a nezbytné pro naplnění jeho cílů. Hospodárností se rozumí takové použití veřejných prostředků, které zajistí plnění stanovených úkolů s co nejnižším vynaložením těchto prostředků při zajištění odpovídající kvality plnění úkolů¹⁴, kdy zejména nebyly při plnění

¹⁰ V OPZ se tyto principy nazývají rozpoznávacími znaky, v dalším textu se pro zjednodušení používá pojem „principy“. Principy sociálního podnikání uplatňované v OPZ a IROP vycházejí z indikátorů tematické sítě pro sociální ekonomiku, viz www.tessea.cz.

¹¹ IROP má oproti OPZ některé principy definované jen jako doporučené.

¹² Dle ustanovení § 2 písm. o) zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole).

¹³ Dle ustanovení § 2 písm. n) zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole).

¹⁴ Dle ustanovení § 2 písm. m) zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole).

těchto úkolů překročeny náklady v místě a čase obvyklé. Posouzení hospodárnosti bylo v této kontrole součástí celkového posouzení efektivnosti.

3.4 Za účelem naplnění cíle kontrolní akce NKÚ posuzoval zjištěné skutečnosti k zodpovězení těchto otázek:

- A. *Nastavily řídicí orgány OPZ a IROP cíle a indikátory tak, aby poskytovaly informace o účelnosti a efektivnosti poskytované podpory?*
- B. *Nastavily řídicí orgány principy sociálního podnikání tak, aby zajistily poskytnutí účelné podpory?*
- C. *Provedly orgány implementační struktury výběr projektů k podpoře tak, aby bylo zajištěno poskytnutí podpory účelným a efektivním projektům?*
- D. *Byly peněžní prostředky na podporu vybraných sociálních podniků poskytovány a čerpány účelně?*
- E. *Byly peněžní prostředky na podporu vybraných sociálních podniků poskytovány a čerpány efektivně a v souladu s právními předpisy?*

3.5 NKÚ provedl kontrolu u MPSV jako řídicího orgánu operačního programu *Zaměstnanost 2014–2020*, u MMR jako řídicího orgánu *Integrovaného regionálního operačního programu*, u CRR jako zprostředkujícího subjektu tohoto operačního programu a u vybraných příjemců podpory z těchto operačních programů.

3.6 NKÚ kontroloval zejména skutečnosti týkající se podpory sociálního podnikání poskytované v rámci SC 2.1.2 OPZ a SC 2.2 IROP, neboť tyto specifické cíle byly zaměřeny výlučně na podporu sociálního podnikání. Podpora sociálního podnikání poskytovaná v rámci SC 2.3.1 OPZ a SC 4.1 IROP zaměřených na podporu místního rozvoje a umožňujících podporu i jiných opatření než pouze sociálního podnikání byla kontrolována pouze z pohledu nastavení základních pravidel podpory a jejího obecného rámce (především vymezení sociálního podnikání, jeho cílů a indikátorů, finanční alokace).

3.7 Ke kontrole byl vybrán vzorek 16 projektů realizovaných u 12 příjemců podpory (dále také „vybrané projekty“). Vzorek se skládal z osmi projektů realizovaných v rámci OPZ a z osmi projektů realizovaných v rámci IROP. NKÚ vyhodnotil u každého z nich na základě zjištěných skutečností podle čtyřstupňové škály účelnost a efektivnost vynaložených peněžních prostředků ve smyslu jejich vymezení uvedeném v odst. 3.2 a 3.3; podrobnosti ke kritériím vyhodnocení jsou uvedeny v **příloze č. 2** tohoto kontrolního závěru.

3.8 Při výběru projektů určených ke kontrole postupoval NKÚ především podle věcného kritéria, aby bylo zajištěno zastoupení různých typů podporovaných aktivit a poměrné zastoupení nově vznikajících i stávajících sociálních podniků. Dále NKÚ využil hledisko kvantitativní, kdy při výběru preferoval finančně významnější projekty, jejichž realizace již byla ukončena. Do výběru zahrnul NKÚ také příjemce, kteří ve sledovaném období realizovali buď dva následné projekty, nebo dva souběžné, navazující, vzájemně se podporující projekty podpořené z obou operačních programů.

3.9 Finanční objem kontrolovaných projektů činil 62,8 mil. Kč, což reprezentuje cca 5,4 % z částky způsobilých výdajů vynaložených na podporu sociálního podnikání v době ukončení kontroly. V případě OPZ se jedná o cca 9,66 % z celkové částky způsobilých výdajů schválených v rámci výzev, ze kterých byly vybrány projekty ke kontrole, v případě prostředků IROP pak o cca 5,9 % z této částky.

3.10 Kontrolovaným obdobím byly roky 2015 až 2021, v případě věcných souvislostí i období předcházející a následující.

Pozn.: Právní předpisy uvedené v tomto kontrolním závěru jsou aplikovány ve znění účinném pro kontrolované období.

IV. Podrobné skutečnosti zjištěné kontrolou

A. Nastavily řídicí orgány OPZ a IROP cíle a indikátory tak, aby poskytovaly informace o účelnosti a efektivnosti poskytované podpory?

4.1 Jedním ze základních předpokladů zajištění účelnosti a efektivnosti poskytování podpory je správné nastavení cílů podpory a indikátorů stanovených pro jejich sledování. Správně nastavené cíle a indikátory mají přinášet významné průběžné informace o dosahované účelnosti a efektivnosti poskytované podpory a vést tak případně k jejímu lepšímu zacílení ještě v probíhajícím či příštím programovém období.

→ **MPSV nestanovilo cíle a indikátory tak, aby přinášely dostatečné informace o tom, jakých přínosů je dosahováno pro zaměstnané osoby z cílových skupin.**

4.2 Za cíl podpory sociálního podnikání v OPZ považuje MPSV vznik nových podniků a rozvoj již existujících sociálních podniků v souladu s principy sociálního podnikání uvedenými v sadě rozpoznávacích znaků. Plnění tohoto cíle je v případě SC 2.1.2 OPZ¹⁵ vyjádřeno prostřednictvím indikátorů uvedených v následující tabulce č. 3:

Tabulka č. 3: Stanovené a dosažené hodnoty vybraných indikátorů SC 2.1.2 OPZ

Indikátor		Kategorie regionu	Cílová hodnota	Dosažená hodnota
Kód	Název			
1 02 11	Počet sociálních podniků vzniklých díky podpoře, které fungují i po ukončení podpory	Méně rozvinuté	83	27
		Více rozvinuté	9	0
1 02 12	Počet podpořených již existujících sociálních podniků	Méně rozvinuté	Nebylo stanoveno	34
		Více rozvinuté	Nebylo stanoveno	1
1 02 13	Počet sociálních podniků vzniklých díky podpoře	Méně rozvinuté	124	59
		Více rozvinuté	14	0
6 00 00	Celkový počet účastníků	Méně rozvinuté	Nebylo stanoveno	732
		Více rozvinuté	Nebylo stanoveno	7

Zdroj: PD OPZ, MPSV, MS2014+, stav k 02/2022.

4.3 Cílové hodnoty, kterých mělo být poskytováním podpory dosaženo, stanovilo MPSV pouze pro nově vznikající sociální podniky v rámci SC 2.1.2 OPZ. Cíl podporovat nově vznikající sociální podniky byl v rámci tohoto SC definován v souladu s principy SMART¹⁶. Žádné cílové hodnoty však nebyly stanoveny v případě podpory již existujících sociálních podniků, ani u indikátorů sledujících podpořené osoby¹⁷ a jejich charakteristiky¹⁸. Peněžní prostředky

¹⁵ V rámci SC 2.3.1 OPZ MPSV indikátory výlučně pro sledování podpory poskytované sociálním podnikům v programovém dokumentu OPZ nestanovilo.

¹⁶ SMART = akronym z anglických termínů: *specific* (konkrétní), *measurable* (měřitelný), *achievable* (dosažitelný), *relevant* (relevantní), *time-bound* (časově vymezený).

¹⁷ V tabulce č. 3 je uveden pouze nejvýznamnější z těchto indikátorů – 6 00 00 *Celkový počet účastníků*.

¹⁸ Jedná se např. o sledování osob podle pohlaví, vzdělání, předchozí účasti na trhu práce, příslušnosti k vymezeným cílovým skupinám apod.

vynaložené MPSV navíc v případě nových sociálních podniků vzniklých díky podpoře OPZ nezajistily dosažení stanovených cílových hodnot.

4.4 MPSV v programovém dokumentu OPZ stanovilo, že v rámci sociálních podniků budou podporovány aktivity směřující k posílení postavení osob sociálně vyloučených či ohrožených sociálním vyloučením na trhu práce. Cílem těchto aktivit je sociální integrace cílové skupiny (či zamezení jejího vyloučení ze společnosti) a usnadnění vstupu a udržení cílové skupiny na volném trhu práce. Pro takto definovaný cíl však MPSV nenastavilo žádné vhodné indikátory, které by umožňovaly jeho měření, a tudíž ani cílovou hodnotu, jejíž dosažení by považovalo za účelné vynaložení prostředků programu. Zaměstnání osob z cílových skupin v podpořených sociálních podnicích je MPSV navíc požadováno pouze v průběhu realizace projektů, přičemž pro zahrnutí podpořené osoby do hodnoty základního indikátoru 6 00 00 postačuje dosažení stanoveného počtu hodin podpory poskytnuté této osobě¹⁹.

→ Efektivnost podpory IROP vyjádřená prostřednictvím průměrné výše podpory na jeden přepočtený úvazek je oproti předpokladům asi 4,5× nižší.

4.5 Cíl podpory sociálního podnikání v IROP je definován jako vznik nových a rozvoj existujících podnikatelských aktivit v oblasti sociálního podnikání. Plnění tohoto cíle je v případě SC 2.2 IROP²⁰ vyjádřeno prostřednictvím výstupových indikátorů uvedených v následující tabulce č. 4 a výsledkového indikátoru 1 04 11 Míra nezaměstnanosti osob s nejnižším vzděláním. MMR přitom nastavilo cíl podpory a výstupové indikátory pro jeho sledování zejména na úrovni příjemce v případě SC 2.2 tak, že odpovídají principům SMART. Výsledkový indikátor však nemá vazbu na výstupové indikátory sledované na úrovni příjemce a skutečný přínos projektů IROP k naplnění tohoto indikátoru tak nelze prokázat.

Tabulka č. 4: Přehled dosahování cílových hodnot u výstupových indikátorů SC 2.2 IROP

Indikátor		Měrná jednotka	Cílová hodnota	Dosažená hodnota
Kód	Název			
1 00 00	Počet podniků pobírajících podporu	Podnik	160	141
1 01 02	Počet podniků pobírajících granty	Podnik	160	141
1 03 00	Soukromé investice odpovídající veřejné podpoře podniků (granty)	EUR	11 000 000,00	21 335 423,00
1 01 05	Počet nových podniků, které dostávají podporu	Podnik	80	74
1 04 00	Zvýšení zaměstnanosti v podporovaných podnicích	FTE	441,00	372,05
1 04 03	Zvýšení zaměstnanosti v podporovaných podnicích se zaměřením na znevýhodněné skupiny	FTE	596,00	285,23

Zdroj: PD IROP, MMR, MS014+, stav k 02/2022.

Pozn.: Na úrovni příjemce jsou sledovány indikátory 1 01 05, 1 04 00, 1 04 03.

4.6 Cílových hodnot výstupových indikátorů IROP uvedených v tabulce č. 4 však bude dosaženo díky jejich významné revizi provedené MMR v roce 2020²¹. Snížení cílových hodnot indikátorů o 22 %, resp. 25 %, při zachování plánované alokace vede mj. k nárůstu výše podpory na jeden přepočtený úvazek. Efektivita podpory vyjádřená prostřednictvím průměrné výše podpory na jeden přepočtený úvazek je v IROP oproti původním předpokladům MMR asi 4,5× nižší.

¹⁹ Obecně se jedná o podporu ve výši jen 40 hodin.

²⁰ V rámci SC 4.1 IROP MMR indikátory výlučně pro sledování podpory poskytované sociálním podnikům v programovém dokumentu IROP nestanovilo.

²¹ Cílová hodnota indikátorů 1 00 00 a 1 01 02 byla snížena z hodnoty 383, indikátoru 1 01 05 z hodnoty 320 a indikátoru 1 04 00 z hodnoty 1 988.

4.7 Jedním z druhů pomoci realizované v rámci SC 2.2 IROP bylo poskytování podpory znevýhodněným osobám žijícím v sociálně vyloučených lokalitách (dále také „SVL“) prostřednictvím výzev č. 11 a 43 IROP. V těchto dvou výzvách byla ze strany MMR vyplacena podpora ve výši více než 350 mil. Kč. NKÚ přitom zjistil, že MMR nestanovilo žádné specifické indikátory pro sledování tohoto druhu pomoci. Důsledkem tohoto stavu je skutečnost, že neexistuje žádná informace o tom, kolik osob bylo v SVL skutečně podpořeno a zda tato hodnota naplňuje původně plánovaný cíl podpory směřované do SVL.

4.8 Za pozitivní prvek považuje NKÚ v případě podpory z IROP oproti podpoře poskytované z OPZ skutečnost, že v tomto operačním programu je prostřednictvím stanovených indikátorů možné sledovat, jak se v podpořených sociálních podnicích oproti stavu před realizací projektů změnila celková zaměstnanost a specificky ve vztahu k osobám ze znevýhodněných skupin. Tato charakteristika je v IROP sledována i po skončení realizace projektů v době jejich udržitelnosti, přičemž příjemci podpory jsou povinni stanovené cílové hodnoty udržovat. V případě projektů OPZ nebyla doba udržitelnosti vůbec stanovena, což NKÚ vyhodnotil jako negativum v systému poskytování podpory z OPZ, neboť takovýto stav neodpovídá deklarovanému zájmu MPSV podporovat konkurenceschopné sociální podniky s potenciálem dlouhodobého fungování. Na vzorku projektů vybraných ke kontrole NKÚ bylo zároveň zjištěno, že v některých případech se pořizovaly technologie a dlouhodobý hmotný majetek, a proto by u takovýchto projektů bylo stanovení doby udržitelnosti žádoucí.

→ U projektů IROP nepřistoupilo MMR ke snížení dotace vůči příjemcům podpory, když nesplnili cílové hodnoty indikátorů při ukončení realizace projektu.

4.9 NKÚ naopak v případě IROP oproti OPZ zjistil, že MMR nedostatečně nastavilo způsob ověřování plnění indikátorů k datu ukončení projektu²² uvedenému v RoPD a nestanovilo konkrétní způsob výpočtu krácení dotace v případě nesplnění indikátorů ke stanovenému termínu. NKÚ zjistil, že plnění podmínky uložené příjemcům podpory v RoPD, tj. dosáhnout stanovených cílových hodnot indikátorů 1 04 00 a 1 04 03 k datu ukončení projektu, bylo CRR ověřováno až s ročním zpožděním při kontrole první podané zprávy o udržitelnosti. Zároveň přitom NKÚ zjistil, že implementační orgány IROP příjemce podpory za nenaplnění indikátorů k datu ukončení projektu nijak nesankcionují a příjemci podpory tak de facto vůbec nemusí stanovené podmínky dodržovat, přestože jsou k tomu dle RoPD zavázáni. Tento nedostatek názorněji ilustruje příklad č. 1:

Příklad č. 1

Příjemce podpory v rámci projektu č. 151 měl vytvořit dva přepočtené pracovní úvazky (2,0 FTE). K požadovanému datu ale povinnost nesplnil, když do vytvořených FTE započítal také osoby, které nesplňovaly stanovené podmínky. Ve skutečnosti tak vytvořil pouze 1,23 FTE.

Tuto skutečnost však CRR při kontrole první zprávy o udržitelnosti projektu nezjistilo, a to z důvodu nevhodně nastavených kontrolních postupů ze strany MMR. Toto pochybení příjemce podpory zjistilo CRR až prostřednictvím kontroly na místě při následné kontrole druhé zprávy o udržitelnosti projektu.

CRR však toto kontrolní zjištění zpětně neuplatnilo jako nesplnění podmínek poskytnutí podpory projektu a nevyvodilo žádné důsledky pro příjemce podpory. Teprve na základě

²² Jedná se buď o termín ukončení projektu, nebo o termín do 90 dnů od ukončení projektu.

upozornění NKÚ provádí CRR revizi svých kontrolních zjištění (v době ukončení kontroly NKÚ nebyl znám její výsledek).

4.10 NKÚ ve vztahu ke zjištění popsanému v příkladu č. 1 vyhodnotil, že daný stav byl také důsledkem nedostatečného nastavení kontrolních postupů IROP ze strany MMR pro ověřování naplnění podmínek souvisejících s prokazováním plnění indikátorů 1 04 00 a 1 04 03. Nedostatečné kontrolní postupy byly MMR zpřesněny k 28. 4. 2020 doplněním kontrolních listů o povinnost ověřit, zda „... počet vytvořených pracovních míst představuje čistý přírůstek pracovních míst v organizaci oproti průměru za posledních 12 měsíců před realizací projektu, přičemž pracovní místa musí vzniknout v přímé souvislosti s projektem“. Ani toto zpřesnění však přitom nebylo dostatečné, neboť MMR ani v něm nestanovilo přesnou metodiku výpočtu indikátorů. To se např. projevilo rozdílným přístupem CRR u dvou projektů vybraného vzorku (č. 119 a 151). Náprava byla v IROP zajištěna teprve dalším zpřesněním kontrolních postupů s účinností od 28. 4. 2021.

B. Nastavily řídicí orgány principy sociálního podnikání tak, aby zajistily poskytnutí účelné podpory?

4.11 Jedním ze základních předpokladů pro zajištění účelnosti poskytnuté podpory je její poskytování pouze podnikům, které je možné za *sociální* skutečně považovat. V podmínkách OPZ i IROP se za sociální podniky považují takové, které naplňují a dodržují principy sociálního podnikání stanovené pro tyto operační programy (viz **příloha č. 3** tohoto kontrolního závěru). NKÚ ve vztahu k principům sociálního podnikání ověřil zejména:

- vymezení principů sociálního podnikání, jednoznačnost a úplnost principů;
- konzistenci názvů, smyslu, obsahu a způsobů naplnění jednotlivých principů;
- funkčnost požadavků na způsoby naplnění principů.

→ Vymezení principů sociálního podnikání je nastaveno nejasně nebo nevhodně, což omezuje kontrolu jejich naplňování s rizikem pro účelnost vynaložených prostředků.

4.12 Na vzorku vybraných projektů NKÚ zjistil, že příjemci podpory prokazují dodržování principů sociálního podnikání rozdílným způsobem. A to zejména kvůli často vágnímu, neurčitému a deklaratornímu vymezení jednotlivých principů bez stanovení jednoznačné minimální úrovně nutné k jejich splnění. NKÚ přitom zjistil, že orgány implementační struktury neodhalily žádné případy týkající se neplnění či nedodržování principů, které by vedly k uplatnění sankcí vůči příjemcům podpory²³, což NKÚ považuje za jeden z možných důsledků tohoto stavu. NKÚ zjistil také omezenou funkčnost způsobů prokazování plnění principů sociálního podnikání narážející na možnosti dané ustanoveními zákona o účetnictví²⁴. Podrobnosti k nejdůležitějším zjištěním týkajícím se principů sociálního podnikání jsou uvedeny v odstavcích 4.13 – 4.20.

4.13 V případě požadavku, aby *podíl osob ze znevýhodněných skupin tvořil více než 30 % zaměstnanců sociálního podniku*, dosud nebylo metodicky nastaveno, po jak dlouhou dobu od počátku zaměstnání v sociálním podniku lze osobu ze znevýhodněné skupiny stále jako takovou vykazovat. V důsledku toho může být jako „znevýhodněná“ v sociálním podniku vykazována osoba, která začala v podniku před čtyřmi roky pracovat jako osoba dlouhodobě

²³ S výjimkou projektu č. 119, kdy ale uplatněná sankce týkající se porušení principu sociálního podnikání popsaného v odst. 4.17 byla po zpřesnění pravidel poskytovatelem podpory revokována.

²⁴ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví.

nezaměstnaná. Takováto osoba však již v daný moment kritéria pro její zařazení mezi dlouhodobě nezaměstnané osoby řadu let fakticky nesplňuje.

4.14 Pro naplnění *společensky prospěšného cíle zaměstnávání osob ze znevýhodněných skupin* je nezbytné, aby se těmto osobám dostalo v sociálním podniku péče respektující jejich individuální specifické potřeby. Jedním z hlavních nástrojů směřujících k zajištění tohoto stavu je používání takových personálních nástrojů, které podporují rozvoj a integraci těchto zaměstnanců. V případě IROP však byl odpovídající princip nastaven pouze jako doporučující, nikoliv povinný. MMR pro prokazování naplnění tohoto principu ani nenastavilo potřebné postupy, jak jeho plnění dokládat. Jak v případě OPZ, tak v případě IROP dále není z vymezení jednoznačně patrné, jaký je žádoucí cílový stav či určitá nezbytná úroveň naplnění tohoto principu. Rozsah činností uskutečněných u jednotlivých příjemců podpory, způsob jejich prokazování a dosažený výsledný stav se tak mezi příjemci podpory významně odlišovaly, jak je patrné z příkladu č. 2:

Příklad č. 2

Příjemce podpory projektu č. 3498 (IROP) v podnikatelském plánu předpokládal, že každý zaměstnanec z cílové skupiny absolvuje v prvním roce realizace projektu sedm školení. Ve skutečnosti došlo pouze k proškolení na práci s pořízeným strojem a část zaměstnanců absolvovala školení základů finanční gramotnosti. Individuální vzdělávací plán zaměstnanců nebyl realizován.

Oproti tomu v případě projektu č. 3365 (IROP) byly pro každého zaměstnance z cílových skupin zpracovány individuální rozvojové plány, probíhal jak systém interního coachingu a psychosociální podpora poskytovaná odborně vzdělanými osobami s praxí, tak externí školení a stáže na seznámení se s potřebnými technologiemi, programy a postupy.

4.15 V případě požadavku na to, aby zaměstnanci anebo členové byli pravidelně a systematicky informováni o chodu podniku, výsledcích hospodaření a naplňování společensky prospěšných cílů a zapojeni do rozhodování o směřování podniku, nebyla ani v případě OPZ, ani v případě IROP nastavena pravidla dostatečně takovým způsobem, aby bylo patrné, jaký je žádoucí cílový stav či určitá nezbytná úroveň naplnění tohoto znaku. Následující příklad č. 3 znázorňuje, jaká úroveň plnění byla ze strany poskytovatele podpory akceptovatelná:

Příklad č. 3

Příjemce podpory projektu č. 3525 (IROP) předložil kontrole NKÚ tři zápisy z porad, které se konaly zhruba v ročních rozestupech. Dva z těchto tří zápisů se přitom ani netýkaly celého podniku, ale pouze jedné ze dvou provozoven. Ze zápisů vyplývá, že na těchto poradách se řešily pouze běžné provozní záležitosti podniku. Ze zápisů není patrné, že by příjemce podpory v rámci porad informoval zaměstnance o naplňování společensky prospěšných cílů sociálního podniku nebo že by bylo zaměstnancům podniku umožněno zapojit se do rozhodování o směřování podniku.

4.16 V případě principu požadujícího, aby *minimálně 51 % případného zisku bylo reinvestováno zpět do rozvoje sociálního podniku*, se v praxi ukázalo, že prokazování plnění je problematické zejména v případě projektů OPZ, u kterých není stanovena doba udržitelnosti a projekty zpravidla trvají dva roky. Nastávají běžně případy, že dvouletá doba trvání projektu začíná běžet v průběhu kalendářního (a tedy i účetního) roku. MPSV tak často při kontrole plnění podmínek během realizace projektů mohlo vycházet z údajů pouze za jedno uzavřené

účetní období. K prokázání splnění předepsaných podmínek přitom postačuje ponechání zisku na účtu nerozděleného zisku, tudíž existuje riziko, že zisk nebude následně skutečně reinvestován do rozvoje sociálního podniku.

4.17 Po sociálních podnicích se požaduje, aby alespoň 30 % z celkových výnosů tvořily tržby z prodeje výrobků nebo služeb. Nejasnosti byly zjištěny v tom, zda do tržeb z prodeje výrobků nebo služeb počítat i tržby z prodeje zboží, tedy výrobku nakoupeného od jiného subjektu za účelem dalšího prodeje, či nikoliv. MPSV dle svého vyjádření umožňovalo tržby z prodeje zboží v projektech dotovaných z OPZ započítávat, přestože to nebylo z definice principu a požadavků na jeho naplnění patrné. V případě IROP byla zjištěna změna přístupu během realizace programu, což dokazuje nejasnosti v chápání významu a smyslu tohoto principu.

4.18 Po příjemcích podpory se dále požaduje, aby měli formulované zásady environmentálně šetrného podnikání a tyto zásady dodržovali v praxi. NKÚ zjistil, že poskytovatelé podpory nedostatečně definovali pravidla určující, jakým způsobem se dodržování zásad environmentálně šetrného podnikání mělo ze strany příjemců podpory prokazovat. V případě IROP nebyly minimální požadavky vůbec stanoveny, v případě OPZ postačovalo doložení pouhých tří účetních dokladů za nákup ekologicky šetrných výrobků (např. čistících prostředků). Předložení tří účetních dokladů v cenách jednotlivě desítek či stovek korun, kterými příjemci podpory často dodržování zásad environmentálně šetrného podnikání deklarovali, přitom nemůže poskytnout potřebnou míru jistoty, že sociální podniky skutečně podnikají šetrně k životnímu prostředí.

4.19 Prostřednictvím podmínek stanovených v kategorii principu *místní prospěch* by mělo být zajištěno přednostní uspokojování potřeb místní komunity a místní poptávky, přednostní využívání místních zdrojů a zajištěna spolupráce sociálního podniku s místními aktéry. Minimální míra, kterou poskytovatelé podpory stanovili pro prokázání, že došlo k plnění stanovených podmínek, ale nemůže zajistit, že k požadovaným skutečnostem dochází. K tomu nemohou postačovat pouhé tři účetní doklady odběratelů, resp. dodavatelů, vzniklé za uplynulých 12 měsíců, které jako povinné k předložení v rámci OPZ stanovilo MPSV. Navíc pro MPSV bylo dostatečné, aby sídlo či provozovna odběratelů či dodavatelů byly umístěny nejdále v sousedním kraji nebo v přeshraničním regionu. Takovéto územní vymezení lokální (místní) principu prospěchu dostatečně neakcentuje a nelze jím prokazovat přednostní uspokojování potřeb místní komunity a místní poptávky nebo přednostní využívání místních zdrojů. Příjemce např. ze západního okraje Středočeského kraje tak podmínku *místního prospěchu* může formálně splnit předložením faktury za odběr zboží či služby od dodavatele z kraje Vysočina vzdáleném od něj desítky či stovky kilometrů. Podmínky IROP obsahují stejné územní vymezení, přičemž nebylo definováno žádné splnitelné minimum pro doložení naplnění uvedeného principu.

4.20 V případě zajištění *spolupráce s místními aktéry* byl pouze stanoven okruh možných vhodných aktérů, aniž by bylo specifikováno, jaké by měly být formy spolupráce nebo co by měly přinášet. U mnoha vybraných projektů bylo zjištěno, že byť spolupráce formálně probíhala, neměla žádné další efekty kromě zajištění odběratelsko-dodavatelských vztahů a zaměstnání osob z cílové skupiny v sociálním podniku. Rozdílnost přístupů uplatněných příjemci podpory demonstruje příklad č. 4:

Příklad č. 4

Příjemce podpory projektu č. 3498 (IROP) doložil spolupráci s místními aktéry smlouvou, na jejímž základě probíhala spolupráce formou konzultací a prací při vyřizování získávání dotace

z IROP a následného zpracování zpráv o udržitelnosti. Příjemce dále spolupracoval s místním úřadem práce, se kterým ale uzavřenou smlouvu neměl a jehož prostřednictvím inzeroval volné pracovní pozice. Úřad práce mu na druhou stranu zasílal vhodné uchazeče o zaměstnání. Příjemce kontaktoval i místní samosprávu, ale žádná formální dohoda nevznikla. Veškerá uskutečněná spolupráce tak měla povahu pouze odběratelsko-dodavatelských vztahů a spolupráce při zaměstnávání osob bez dalšího přídavného efektu.

Příjemce podpory projektu č. 9671 (OPZ) naopak účelně spolupracoval v rámci své činnosti s místními orgány obce při zajištění konání veřejně prospěšných akcí formou zapůjčení potřebného vybavení pro konání akcí, uspořádáním dnů otevřených dveří, umožněním exkurzí do podniku či prostřednictvím odkazů na místní akce na svých webových stránkách. Realizoval také spolupráci se Svazem tělesně postižených v ČR. Tato spolupráce kromě zajištění zaměstnanosti znevýhodněných osob v sociálním podniku zajišťovala jejich vzdělávání a přinášela místní prospěch rozvojem cestovního ruchu.

C. Provedly orgány implementační struktury výběr projektů k podpoře tak, aby bylo zajištěno poskytnutí podpory účelným a efektivním projektům?

4.21 Jedním ze základních předpokladů pro poskytování podpory účelným a efektivním projektům je správně nastavený a provedený výběr projektů na základě posouzení žádostí o podporu a jejich příloh. V této souvislosti NKÚ prověřoval nastavení a uskutečnění hodnocení přijatelnosti a formálních náležitostí a věcného hodnocení projektů, přičemž zároveň ověřoval, zda při výběru projektů k podpoře byly respektovány i stanovené principy sociálního podnikání.

4.22 NKÚ ověřil, že při hodnocení žádostí o podporu implementační orgány OPZ (MPSV) a IROP (MMR, CRR) respektovaly principy sociálního podnikání, které ve svých operačních programech nastavily. NKÚ však v této souvislosti upozorňuje na nedostatky související s vymezením principů sociálního podnikání, které popsal v předchozí kapitole B a které jsou rizikem pro účelné vynaládání prostředků na podpořené projekty.

4.23 V případě obou kontrolovaných operačních programů k podpoře sociálního podnikání zamítly orgány implementační struktury vysoký počet žádostí z důvodů nesplnění stanovených výběrových kritérií. V případě IROP činil podíl zamítnutých žádostí cca 63 %, v případě OPZ dokonce cca 76 %. To NKÚ hodnotí jako pozitivní skutečnost. Avšak ani takto „husté síto“ výběrového procesu nezajistilo podporu jen projektů s předpokladem účelného a efektivního vynaložení prostředků z obou operačních programů. NKÚ zjistil v nastavení pravidel pro výběr a hodnocení projektů nedostatky, které dle jeho názoru byly mezi příčinami snížené účelnosti a efektivnosti vynaložených prostředků k podpoře vybraných projektů (viz kapitoly D a E této části kontrolního závěru). Tyto skutečnosti jsou popsány v následujících odstavcích 4.24 – 4.29.

→ Hodnocení efektivnosti podpory při výběru projektů nebylo dostatečné.

4.24 Kontrolou bylo zjištěno, že v OPZ ani v IROP nebyly pro výběr projektů k podpoře stanoveny žádné hranice maximální výše podpory na jednoho účastníka projektu (OPZ), resp. jedno vytvořené přepočtené pracovní místo (IROP). V individuálních případech byly k podpoře vybrány projekty, kde intenzita podpory byla vysoká, přičemž se během realizace projektu významně nezměnila. Příklad nejvýraznějších rozdílů u projektů OPZ uvádí následující tabulka

č. 5, která srovnává intenzitu podpory uvedených projektů s průměrnou hodnotou za všechny projekty OPZ k podpoře sociálního podnikání, která činí cca 170 tis. Kč na osobu a rok.

Tabulka č. 5: Příklady projektů OPZ s plánovaným počtem účastníků menším než čtyři s vyšší intenzitou podpory na podpořenou osobu za rok

Projekt	Osoby	Příspěvek EU (v Kč)	Podíl na osobu (v Kč)	Osoba/rok (v Kč)	Míra překročení průměrné hodnoty OPZ
5846	2	4 180 002,87	2 090 001,43	1 045 000,72	6,15
14925	2	3 693 228,75	1 846 614,38	923 307,19	5,43
11792	3	4 874 194,31	1 624 731,44	812 365,72	4,78
10475	2	3 240 219,33	1 620 109,67	810 054,83	4,77
14964	3	4 840 539,62	1 613 513,21	806 756,60	4,75
11333	3	4 785 513,81	1 595 171,27	797 585,64	4,69

Zdroj: vypracoval NKÚ dle dat MPSV, stav k 02/2022.

Pozn.: Osoba/rok je pro zjednodušení kalkulována s trváním projektu po dobu dvou let.

4.25 Z tabulky č. 5 je patrné, že průměrná intenzita podpory byla v OPZ překročena až šestkrát. I při zohlednění skutečnosti, že podpořené projekty jsou obsahově odlišné, indikují výše uvedené údaje riziko snížené efektivity podpory u některých projektů OPZ. NKÚ k tomu dodává, že dle analýzy, kterou kontrolujícím NKÚ předložilo MPSV, činily v roce 2019 průměrné náklady na jednu nezaměstnanou osobu necelých 400 tis. Kč ročně. Intenzita podpory projektů uvedených v tabulce č. 5 je tak vysoká i ve srovnání s touto hladinou.

4.26 Z projektů OPZ vybraných ke kontrole byla přitom vysoká intenzita podpory zjištěna u projektu č. 12055, když příjemce v žádosti předpokládal dva účastníky projektu. Intenzita podpory by tak byla více než 5× vyšší než průměrná, ale i tak byl projekt s takto vysokou intenzitou MPSV schválen a vybrán k podpoře. Jelikož nakonec došlo k podpoře pěti účastníků, činila celková intenzita podpory 457 365,02 Kč na osobu a rok, a byla tedy i tak 2,7× vyšší než průměrná.

4.27 NKÚ dále při prověřování nastavení procesu hodnocení projektů zjistil, že pro odpovídající kritérium věcného hodnocení efektivity mělo MPSV stanoven nepřiměřeně nízký podíl na celkovém počtu bodů věcného hodnocení projektů (15 bodů ze 100 možných, tj. pouze 15 %). V rámci hodnocení projektů u vybraných výzev měla tedy otázka efektivity prostředků vynaložených na realizaci projektu minimální vliv na jejich výběr.

4.28 V případě projektů IROP byla průměrná výše podpory vybraného vzorku projektů cca 200 tis. Kč na FTE ročně při zohlednění pětileté doby udržitelnosti podpory²⁵. Z nastavení věcného hodnocení projektů IROP je přitom zřetelné, že za efektivní byla považována podpora nepřekračující cca 400 tis. Kč na FTE ročně²⁶. V případě jednoho vybraného projektu (projekt č. 3438) však intenzita podpory činila cca 660 tis. Kč na FTE ročně, což bylo důsledkem vysokého podílu výdajů na pořízení nemovitosti (viz také příklad č. 7) a nízkého počtu vytvořených FTE. Stejně jako v případě OPZ i v případě IROP existují i další projekty mimo vybraný vzorek NKÚ, u kterých intenzita podpory významně převyšuje průměr daného operačního programu. V případě nejvýraznějšího NKÚ zjištěného rozdílu činí výše podpory na FTE cca 1 mil. Kč ročně.

²⁵ Zároveň se předpokládá, že pracovní místa vzniknou ke konci realizace projektu.

²⁶ Tento závěr vychází z přepočtu maximální výše dotace na požadavek vytvořit alespoň dvě nové FTE pro znevýhodněné osoby, za který bylo poskytováno maximální bodové ohodnocení v rámci odpovídajícího kritéria efektivity ve věcném hodnocení žádostí o podporu.

4.29 NKÚ zároveň vyhodnotil, že MMR nastavilo pro IROP taková kritéria hodnocení, která ve výsledku nezaručila výběr pouze efektivních projektů sociálního podnikání. To je kromě skutečnosti uvedené v odstavci 4.28 důsledkem nevhodně nastavené struktury a obsahu kritérií věcného hodnocení. Všechny projekty, které úspěšně prošly do fáze věcného hodnocení projektů, obdržely minimální potřebné množství přidělitelných bodů (nedošlo k vyřazení žádného projektu z důvodu nedosažení potřebné hladiny bodů v rámci věcného hodnocení či z důvodu nedostatečné kvality projektu). K další selekci projektů podle jejich celkové kvality, zahrnující i např. kritérium jejich efektivnosti, již nedošlo, neboť k podpoře projektů byla k dispozici dostatečná finanční alokace. Možnost podpořit všechny projekty, které prošly do fáze věcného hodnocení projektů, byla nicméně důsledkem toho, že orgány implementační struktury (MMR, CRR) vyřadily z procesu hodnocení velké množství projektů již ve fázi hodnocení přijatelnosti a formálních náležitostí. Celková úspěšnost podaných žádostí o podporu činila v IROP cca 37 %, přičemž např. v prvních dvou vyhlášených výzvěch (č. 11 a 12) se pohybovala pouze na úrovni 15 %.

→ V systému výběru projektů k podpoře z OPZ existují rizika, která snižují účelnost a efektivnost poskytované podpory, ...

4.30 Při výběru projektů k podpoře sociálního podnikání hrálo v OPZ významnou roli věcné hodnocení projektů. Z údajů uvedených v tabulce č. 6 je patrné, že objem podaných žádostí o podporu výrazně převyšoval disponibilní alokaci výzev.

Tabulka č. 6: Finanční objem podaných a podpořených žádostí o podporu u výzev podpory sociálního podnikání v OPZ

Výzva	Finanční alokace výzvy (celkové způsobilé výdaje)	Objem podaných žádostí celkem	Objem vydaných RoPD celkem	Úspěšnost žádostí (v %)
15	100 000 000,00	1 253 485 036,00	74 868 410,25	5,97
26	609 972 200,00	167 065 080,10	8 744 361,25	5,23
47	2 030 000 000,00	273 516 254,41	150 387 499,70	54,98
67	100 000 000,00	748 318 405,10	70 255 448,75	9,39
105	50 000 000,00	55 036 725,63	7 568 736,25	13,75
129	315 000 000,00	1 560 942 262,00	267 282 855,60	17,12

Zdroj: MS2014+, stav k 07/2021.

4.31 Míra úspěšnosti předložených žádostí byla nízká. To by indikovalo důsledný a účinný systém vedoucí k výběru účelných a efektivních projektů. Přesto však NKÚ zjistil v nastavení věcného hodnocení žádostí o podporu a z dalších souvisejících skutečností rizika, že tomu tak vždy nemusí být. Z analýzy procesu věcného hodnocení výzev č. 15, 67, 105 a 129²⁷ vyplývá:

- *MPSV podpořilo vysoké množství projektů, aniž by obdržely více než 50 % přidělitelného množství bodů:*

V případě výzev č. 15, 67, 105 a 129 bylo možné projekty podpořit, pokud žádné z hodnotících kritérií věcného hodnocení nebylo vyhodnocené jako nesplněné. Zároveň musely předložené žádosti obdržet alespoň 50 bodů ze sta možných. Nejnižší množství, které mohla žádost o podporu obdržet, činilo nikoliv 0, ale 25 bodů. Polovina z intervalu 25 až 100 přidělitelných bodů tak činí 62,5 bodu. Z následující tabulky č. 7 je patrné, že 48 projektů ze 105 podpořených (tj. 46 %) obdrželo maximálně polovinu z přidělitelného množství bodů.

²⁷ V rámci ostatních výzev OPZ, u kterých došlo k podpoře sociálních podniků, byl systém hodnocení odlišný a neumožňoval analýzu provedenou u výzev č. 15, 67, 105 a 129.

Tabulka č. 7: Přehled přidělených množství bodů hodnotící komise ve výzvách č. 15, 67, 105 a 129 OPZ

Výzva	Počet úspěšných projektů	Body přidělené hodnotící komisí			Počet projektů v rozpětí 50–62,5 bodů	Počet projektů s 50 body
		Min.	Max.	Průměr		
15	16	50,00	91,25	67,27	8	4
67	21	50,00	78,75	58,10	16	5
105	2	73,75	75,00	74,38	0	0
129	67	50,00	87,50	69,47	24	1
Celkem	106	50,00	91,25	65,54	48	10

Zdroj: vypracoval NKÚ na základě zápisů z hodnotících komisí, stav k 02/2022.

- *Jednotlivá zpracovaná hodnocení vykazují vysokou mírou rozdílnosti výroků.*

Ke každému projektu hodnocenému v rámci výzev č. 15, 67, 105 a 129 byla zpracována dvě výchozí²⁸ hodnocení, která sloužila jako podklad pro finální rozhodnutí učiněné za celou hodnotící komisi. Hodnocení hodnotící komise bylo rozhodující (jediné směrodatné) a mohlo se od výchozích úplně odlišovat. NKÚ zjistil, že mezi výsledky jednotlivých vypracovaných hodnocení existovaly značné rozdíly a že byly velmi četné zejména v případě úspěšných žádostí. Rozdílností výroků je přitom myšlen stav, kdy se jedno hodnocení od zbývajících odlišovalo v tom, zda projekt podpořit či nikoliv. Z následující tabulky č. 8 je patrné, že míra rozdílnosti výroků u podpořených projektů (tedy úspěšných žádostí) ve sledovaných výzvách činila více než 60 %. Takto vysoká míra rozdílnosti názorů v hodnocení projektů vybraných k podpoře indikuje rizika pro jejich účelnou a efektivní realizaci.

Tabulka č. 8: Míra rozdílnosti výroků hodnocení ve výzvách č. 15, 67, 105 a 129 OPZ

Výzva	Hodnocené žádosti	Žádosti s rozdílností výroků	Míra (v %)	Úspěšné žádosti	Úspěšné žádosti s rozdílností výroků	Míra (v %)
15	278	36	12,95	16	9	56,25
67	181	30	16,57	21	13	61,90
105	11	2	18,18	2	1	50,00
129	306	83	27,12	67	42	62,69
Celkem	776	151	19,46	106	65	61,32

Zdroj: vypracoval NKÚ na základě dat MPSV, stav k 02/2022.

→ ... realizace podpořených projektů se negativně odchyluje od předpokladů; naplňují se rizika, na která bylo při hodnoceních poukazováno.

4.32 Při kontrole realizace projektů provedené NKÚ u vybraného vzorku projektů OPZ bylo zjištěno, že se naplnila rizika, která při výběru projektů k podpoře vedla k tomu, že výchozí hodnocení daný projekt nedoporučovala k podpoře. Ve výsledném rozhodnutí však hodnotící komise tato rizika nevzala dostatečně v úvahu a projekty byly podpořeny. Některá naplněná rizika, na která některý z hodnotitelů upozorňoval, jsou uvedena v příkladu č. 5:

Příklad č. 5

Jedno výchozí hodnocení pro zasedání hodnotící komise u projektu č. 9087 nedoporučovalo projekt podpořit. Projekt shledalo nepotřebným, jelikož nepřinášel oproti již existující konkurenci na trhu žádnou výhodu, a hodnotitel viděl problém se zajištěním dostateku vhodných pracovníků z řad cílové skupiny. Všechna tato rizika se během realizace projektu potvrdila

²⁸ Výchozím hodnocením se rozumí podkladové hodnocení pro zasedání hodnotící komise, která zpracovávala jediné směrodatné hodnocení a nemusela přitom k výchozím hodnocením přihlížet.

a podpořený podnik se hospodářským výsledkům, které předpokládal jeho podnikatelský plán, vůbec nepřiblížil.

Obdobná rizika, na která upozorňoval jeden z hodnotitelů, se projevila, byť v menší míře, i u projektu č. 5738. Toto hodnocení upozorňovalo mimo jiné na nedostatečně zpracovaný podnikatelský záměr a nedostatečně podchycenou sociální stránku projektu (přínos projektu pro cílovou skupinu osob). První z rizik se během realizace projektu i po jeho skončení skutečně projevilo. Příjemce má opakované problémy sehnat a udržet vhodné zaměstnance a dosahuje stanovených ekonomických cílů pouze částečně, a to ještě díky provázanosti na ekonomické subjekty, které jsou se sociálním podnikem personálně propojeny.

→ Nové sociální podniky vznikají často spíše z ekonomických než sociálních důvodů a mají výraznou personální vazbu na externí subjekty, které pak zajišťují hlavní odbyt.

4.33 U vybraného vzorku projektů bylo zjištěno, že motivací ke vzniku nových sociálních podniků nebyly v řadě případů primárně cíle sociálního podnikání jako takové (tedy především podpora osob z cílových skupin), ale spíše ekonomické výhody plynoucí pro příjemce podpory. Nové sociální podniky často vznikaly s významnou personální vazbou na jejich předpokládané odběratele a dodavatele. Tyto firmy pak v prvních letech fungování nových sociálních podniků tvořily převažující, či výlučnou část odběratelského řetězce. Jedná se o případ příjemců podpory projektů č. 3366 (a 5738), 3382, 3498, 9087 a 14002, což představuje pět příjemců z devíti nově vznikajících sociálních podniků vybraného vzorku.

4.34 Primární motivace ekonomickými výhodami ke vzniku nových sociálních podniků byla přitom příjemci i přímo uvedena v jejich podnikatelských plánech, jež byly součástí předložených žádostí o podporu, jak ukazuje příklad č. 6:

Příklad č. 6

Příjemce podpory projektu č. 14002 (OPZ) v podnikatelském plánu uvedl: „Po vyhodnocení především ekonomických souvislostí, jako možnost vzít si úvěr na počáteční investice (Pivovar je již zaúvěrován a bez povolení banky by se dále neměl zadlužovat), nebo pragmatickým obavám, že by se nová podnikatelská aktivita v dynamicky rostoucím pivovaru, který se musí značně zabývat problémy a výzvami, které přináší dvouciferný růst výroby, stala „popelkou“ a nemohla by tak naplno rozvinout svůj potenciál, jsme se rozhodli založit nový podnikatelský subjekt, který je z části personálně propojen se sociálním podnikem ...“

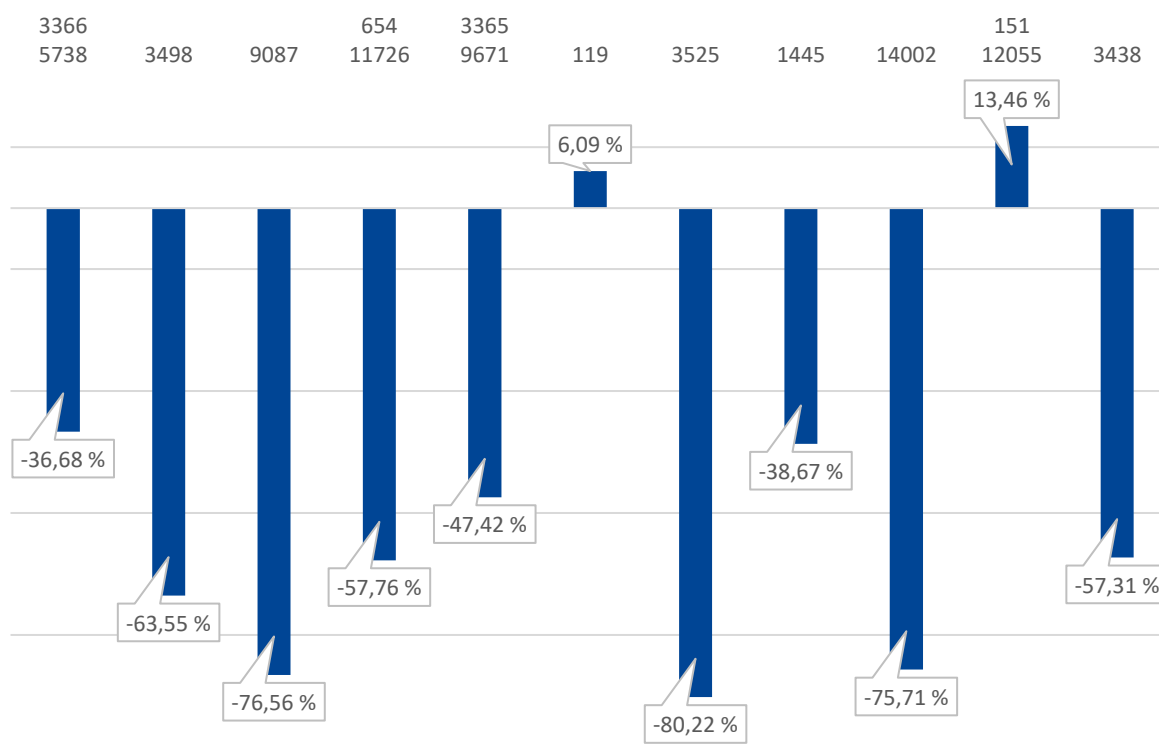
Příjemce podpory projektu č. 1445 (OPZ) v podnikatelském plánu uvedl následující: „Hlavním důvodem pro založení nového právního subjektu, je to, aby se firma v prvních letech fungování nestala plátcem DPH²⁹, neboť u masérských služeb jsou minimální možnosti odpočtu u DPH na vstupu a odvody jsou pak téměř v plné výši (21 % z tržeb), což by bylo pro společnost v prvních letech fungování likvidační. V případě podnikání pod hlavičkou stávající firmy ..., poskytující účetní služby, by se firma stala plátcem DPH do 12 měsíců od zahájení poskytování masérských služeb a ohrozila by tak finančně i fungující účetní firmu. Realizací podnikání v rámci samostatných subjektů se navíc eliminuje riziko v případě, že by některé z podnikání bylo ztrátové a firma by se dostala do likvidace..., je rovněž plátcem DPH a zároveň nespadá do oprávněných žadatelů v rámci výzvy. Zároveň nemohla společnost ... být zakladatelem nové společnosti z důvodu překročení limitu veřejné podpory v režimu de minimis, společnost již nyní čerpá veřejnou podporu v rámci poskytování sociálních a jiných služeb.“

²⁹ Daň z přidané hodnoty.

→ **Skutečné fungování podpořených podniků se významně negativně odchyluje od hospodářských předpokladů obsažených v podnikatelských plánech.**

4.35 U projektů podpořených v rámci IROP je stanovena pětiletá doba udržitelnosti projektů. V případě projektů OPZ doba udržitelnosti stanovena není, MPSV však deklaruje zájem podporovat „životaschopné příjemce podpory s potenciálem dlouhodobého úspěšného fungování“. U obou operačních programů probíhá hodnocení a výběr projektů k podpoře mj. na základě podnikatelských a finančních plánů, které obsahují předpoklady ekonomického fungování žadatelů nejen po dobu realizace projektů, ale i minimálně po následujících 12 měsících. Kontrolou vykonanou NKÚ u příjemců podpory bylo zjištěno, že v naprosté většině podpořených projektů nedosahovalo ekonomické fungování předpokladů stanovených příjemci podpory v podnikatelských a finančních plánech, přičemž v některých případech byly odchylky významné. To dokládá nedostatečnou pozornost, která byla realitě podnikatelských a finančních plánů při výběrovém procesu přikládána. Epidemie covidu-19 měla přitom na tento stav částečný vliv pouze u některých příjemců podpory. Následující graf č. 1 zobrazuje zjištěné rozdíly mezi předpokládanými a realizovanými tržbami:

Graf č. 1: Rozdíly mezi skutečně realizovanými a předpokládanými tržbami příjemců podpory na vzorku vybraných projektů³⁰

Zdroj: MS 2014+, vypracoval NKÚ, stav k 02/2022.

³⁰ Projekty jsou identifikovány jejich zkratkou (viz příloha č. 1 tohoto kontrolního závěru), přičemž v případě dvou projektů u jednoho příjemce byly využity údaje za co nejširší dostupné období. V případě projektu č. 3382 nebyly srovnatelné údaje o plánovaných a skutečných tržbách k dispozici.

D. Byly peněžní prostředky na podporu vybraných sociálních podniků poskytovány a čerpány účelně?

4.36 Na základě skutečností zjištěných při kontrole vybraných projektů a u poskytovatelů podpory provedl NKÚ vyhodnocení toho, zda peněžní prostředky státního rozpočtu a Evropské unie na podporu sociálních podniků byly poskytovány a čerpány účelně. Za tímto účelem zpracoval NKÚ pro hodnocení projektů čtyřstupňovou hodnoticí škálu (projekt je: účelný – účelný s mírnými nedostatky – účelný omezeně – neúčelný) a stanovil jednotná kritéria pro hodnocení (viz **příloha č. 2** tohoto kontrolního závěru). Výsledky posouzení po jednotlivých projektech obsahuje **příloha č. 1** tohoto kontrolního závěru.

→ Účelnost vynaložených prostředků byla u osmi z 16 kontrolovaných projektů vyhodnocena pozitivně, u sedmi byla naopak vyhodnocena jako omezeně účelná a u jednoho jako zcela neúčelná.

4.37 Hodnocení účelnosti vynaložených peněžních prostředků provedl NKÚ na vybraném vzorku projektů. Kromě případů zjištěných nedostatků zmíněných v předchozích příkladech uvádí NKÚ další příklady snížení stupně hodnocení účelnosti vynaložených prostředků v příkladech č. 7 až 9:

Příklad č. 7

MMR podpořilo z IROP částkou 4,1 mil. Kč projekt č. 3438. Cílem projektu bylo zaměstnat alespoň dvě osoby z cílových skupin a vytvořit celkový úvazek alespoň 1,25 FTE. Příjemce podpory uplatnil v žádosti o podporu v rámci způsobilých výdajů projektu také výdaj na pořízení nemovitosti od osoby blízké (manžela) ve výši 3 370 500 Kč, přičemž z podpory bylo na tento účel proplaceno 2 864 925 Kč. Tento výdaj byl v době podání žádosti o platbu nezpůsobilý, přesto však byl z prostředků IROP uhrazen. Takovýto výdaj, představující 69 % z celkového objemu podpory, nelze (i bez ohledu na jeho nezpůsobilost) považovat za účelný a efektivní ve vztahu ke stanovenému cíli „podporovat vznik a rozvoj sociálního podnikání“. Z těchto důvodů NKÚ vynaložení prostředků z IROP na tento projekt vyhodnotil jako neúčelné a neefektivní. Podporou takového projektu a proplacením těchto nezpůsobilých výdajů došlo k významnému selhání řídicí a kontrolní funkce jak MMR jako řídicího orgánu, tak CRR jako zprostředkujícího subjektu (dále také viz odst. 4.43).

Příklad č. 8

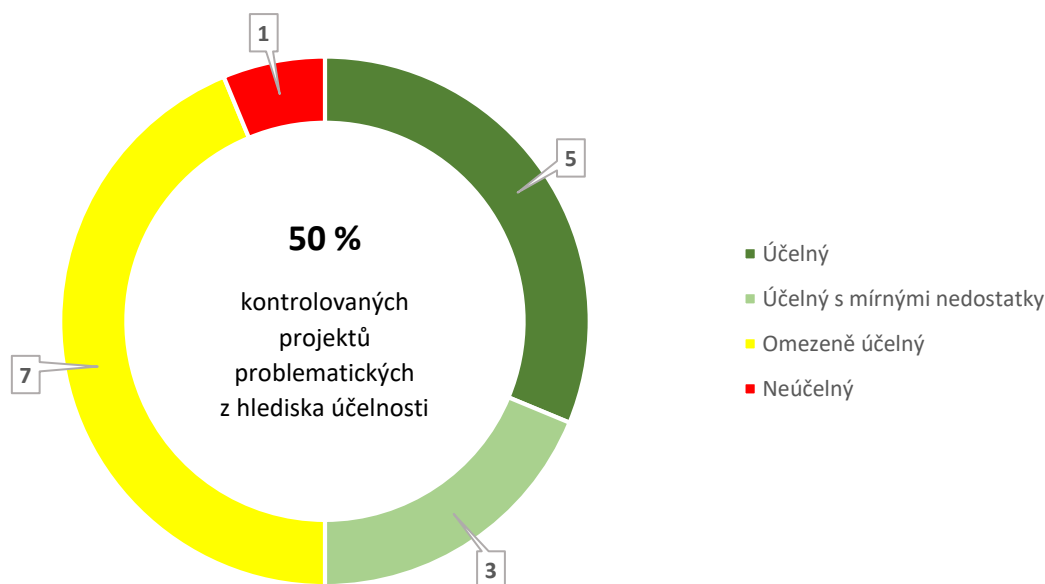
V případě projektu č. 3382 (IROP) bylo podpořeno vybudování provozu prádelny, přičemž cílem projektu bylo vytvořit úvazek minimálně 2,4 FTE. Příjemce realizoval pouze malý zlomek ze vzdělávacích aktivit, které v souvislosti s naplňováním cíle plánoval (např. vůbec nerealizoval psychosociální podporu pro zaměstnance z CS, workshopy ke zvýšení pracovních kompetencí nebo řízená setkání pracovního kolektivu). Naplnění cíle „vybudovat stabilní a finančně soběstačný subjekt“ se příjemci podařilo naplnit pouze částečně. Místní komunitu a místní poptávku vytvářely zejména právnické osoby personálně propojené s příjemcem podpory. Příjemce podpory přitom nezajistil spolupráci s relevantními místními aktéry tak, jak zamýšlel a deklaroval v podnikatelském plánu, takže tato ve výsledku neměla vztah k zaměstnání cílových skupin v sociálním podniku a nepřinášela místní prospěch. NKÚ vyhodnotil projekt č. 3382 jako účelný (a též efektivní) pouze omezeně.

Příklad č. 9

Podpora ve výši cca 3,9 mil. Kč byla u projektu č. 14002 (OPZ) příjemci podpory poskytnuta na pořízení technologie a zahájení provozu ciderie. Příjemce podpory naplnil očekávané výsledky projektu v oblasti ekonomických cílů pouze z cca 25 % plánovaných hodnot, přičemž projekt realizoval s výrazným zpožděním oproti harmonogramu. V důsledku toho byl významně snížen sociální prospěch, který měl projekt přinést. Navíc v rámci projektu byly proplaceny značné investiční výdaje (přestože se jedná o projekt OPZ) a intenzita podpory z veřejných zdrojů je v případě tohoto projektu vysoká. Z těchto důvodů NKÚ vyhodnotil tento projekt jako účelný (a též efektivní) pouze omezeně.

4.38 Souhrnný výsledek hodnocení účelnosti 16 posuzovaných projektů ukazuje názorně graf č. 2. Polovina projektů získala pozitivní hodnocení (projekty byly hodnoceny nejhůře jako účelné s mírnými nedostatky). Avšak u druhé poloviny projektů bylo hodnocení účelnosti vynaložených prostředků významně sníženo, přičemž jeden projekt byl hodnocen jako zcela neúčelný – viz příklad č. 7.

Graf č. 2: Souhrnný výsledek hodnocení účelnosti posuzovaných projektů

Zdroj: analýzu dat vypracoval NKÚ.

4.39 NKÚ v této souvislosti upozorňuje na významný systémový nedostatek zjištěný u IROP v souvislosti s proplácením nezpůsobilých výdajů spojených s nákupem nemovitostí od osob blízkých. NKÚ zjistil, že nedostatek popsáný v příkladu č. 7 se netýkal pouze jednoho vybraného projektu. NKÚ prokazatelně zjistil pochybení u dalších dvou projektů sociálního podnikání podpořených z IROP prověřovaných u poskytovatele podpory. Jelikož NKÚ tyto případy zjistil jen na základě prostého porovnání příjmení prodávajících a kupujících, existuje riziko, že koupě nemovitosti od osob blízkých mohla nastat u více příjemců, kdy se jejich příjmení neshodují s příjmením prodávajícího. Implementační orgány IROP byly na tuto skutečnost již v průběhu kontroly upozorněny a na základě toho provádějí mimořádné kontroly všech projektů zaměřených na podporu sociálních podniků, v jejichž rámci bude důsledně prověřen nákup nemovitostí za účelem eliminace tohoto rizika pro způsobilost, účelnost a efektivnost vynaložených prostředků.

E. Byly peněžní prostředky na podporu vybraných sociálních podniků poskytovány a čerpány efektivně a v souladu s právními předpisy?

4.40 Na základě skutečností zjištěných při kontrole vybraných projektů a u poskytovatelů podpory provedl NKÚ vyhodnocení toho, zda peněžní prostředky státního rozpočtu a Evropské unie na podporu sociálních podniků byly poskytovány a čerpány efektivně. Obdobně jako v případě hodnocení účelnosti zpracoval NKÚ pro hodnocení efektivnosti projektů čtyřstupňovou hodnotící škálu (projekt je: efektivní – efektivní s mírnými nedostatky – efektivní omezeně – neefektivní) a stanovil jednotná kritéria pro vyhodnocení (viz příloha č. 2 tohoto kontrolního závěru). Výsledky posouzení po jednotlivých projektech obsahuje příloha č. 1 tohoto kontrolního závěru.

→ Efektivnost vynaložených prostředků u osmi z 16 kontrolovaných projektů byla vyhodnocena pozitivně, šest projektů bylo vyhodnoceno jako omezeně efektivní a dva jako zcela neefektivní.

4.41 Hodnocení efektivnosti vynaložených peněžních prostředků provedl NKÚ na vybraném vzorku projektů. Kromě případů uvedených v předchozím textu kontrolního závěru, především prostřednictvím příkladů č. 5, 7, 8 a 9, uvádí NKÚ další příklady snížení stupně hodnocení efektivnosti vynaložených prostředků v příkladech č. 10 až 12:

Příklad č. 10

Příjemce podpory projektu č. 151 (IROP) využíval pořízenou technologii na výrobu a pasterizaci sladové limonády v pořizovací ceně 796 000 Kč bez DPH (resp. ve schválené výši způsobilých výdajů 795 204 Kč) pouze minimálně. Objemy prodeje limonády byly na úrovni pouhých 2 % plánovaných objemů, tržby z jejího prodeje pak cca na 5 % plánu. NKÚ vyhodnotil projekt jako efektivní pouze omezeně, když výsledné hodnocení bylo ovlivněno také zjištěním popsáním v příkladu č. 1.

Příklad č. 11

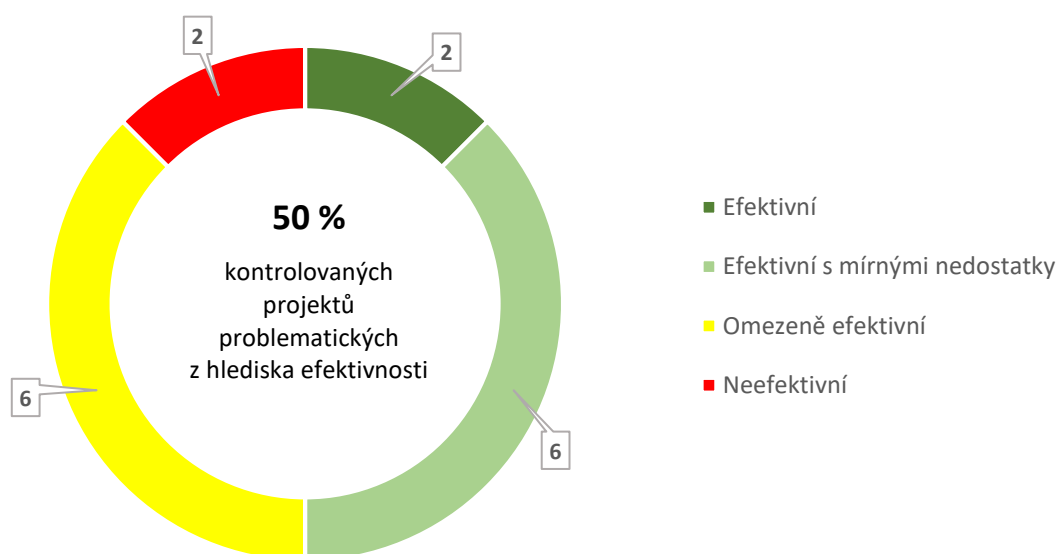
Příjemce podpory projektu č. 119 (IROP) rozšiřoval prostřednictvím svého projektu stávající podnikatelskou činnost pořízením technologického vybavení souvisejícího s nově provozovanou činností realizace veřejné zeleně. Na projekt byla schválena podpora ve výši cca 4,2 mil. Kč s tím, že podnik má umožnit zaměstnání na plný nebo částečný pracovní úvazek v součtu minimálně 3,00 FTE. Příjemce podpory se při realizaci projektu významně odchýlil od stanovených ekonomických plánů. V letech 2020 a 2021 nedosahovaly tržby z poskytnuté služby ani poloviny toho, co příjemce predikoval. Při poskytování služby od poloviny roku 2018 do konce roku 2021 realizoval kloubový nakladač pořízený vč. dalšího příslušenství za cenu 4,8 mil. Kč zakázky v hodnotě pouze 1,7 mil. Kč. Vzhledem k nízkému počtu zakázek, kdy v roce 2020 realizoval kloubový nakladač 15 zakázek a v roce 2021 jen osm, nebylo využíváno ani další příslušenství (automobil a přívěs). Stejně tak nebylo využito pro tři pomocné pracovníky zaměstnané v souvislosti s novou aktivitou podniku. Těmto zaměstnancům tak byly přidělovány práce v prodejně zahradnického centra, případně při náhradních zakázkách třídění ovoce a zeleniny. NKÚ vyhodnotil projekt jako efektivní pouze omezeně.

Příklad č. 12

Příjemce podpory realizoval projekt č. 12055 za pomoci podpory poskytnuté z OPZ. V rámci předkládaného rozpočtu tvořily osobní náklady pouze 7,9 % rozpočtu, nebyla stanovena žádná přímá podpora cílovým skupinám osob. Naopak investiční výdaje tvořily 49,67 % rozpočtu, položka „zařízení a vybavení, včetně pronájmu a odpisů“ celkově 86,53 % rozpočtu. Projekt tak svým charakterem neodpovídá jiným projektům financovaným v rámci podpory sociálního podnikání v OPZ, ve kterých se hradí zejména mzdy a přímá podpora, školení a vzdělávání a případně marketing. V době podání žádosti o podporu přitom sociální podnik zaměstnával 12,99 přepočtených osob z řad cílové skupiny. Úhradu mzdy těmto osobám během realizace projektu zajišťoval příjemce podpory prostřednictvím jiných veřejných zdrojů (příspěvků od úřadu práce). Investiční výdaje byly v rámci projektu vynaloženy především na pořízení nových technologií, které by měly umožnit vyšší výstav sociálního podniku, aniž by bezprostředně sloužily k získávání speciálních dovedností pro zaměstnance z řad cílových skupin osob. Míra zapojení zaměstnanců z řad cílových osob do projektu byla nízká, intenzita podpory cílové skupiny proto vysoká. NKÚ vyhodnotil projekt jako neefektivní.

4.42 Souhrnný výsledek hodnocení efektivnosti 16 posuzovaných projektů názorně ukazuje graf č. 3. Stejně jako v případě hodnocení účelnosti získala polovina projektů pozitivní hodnocení (projekty byly hodnoceny nejhůře jako efektivní s mírnými nedostatky), u druhé poloviny bylo hodnocení efektivnosti vynaložených prostředků významně sníženo. Jako zcela neefektivní byly hodnoceny dva projekty (viz příklady č. 7 a č. 12):

Graf č. 3: Souhrnný výsledek hodnocení efektivnosti posuzovaných projektů

Zdroj: analýzu dat vypracoval NKÚ.

→ U tří z 16 prověřovaných projektů zjistil NKÚ skutečnosti nasvědčující porušení rozpočtové kázně a vzniku nesrovnalosti ve smyslu právních předpisů ČR a EU.

4.43 Kromě významného objemu použití prostředků IROP na financování nezpůsobilých výdajů spojených s nákupem nemovitosti od osoby blízké v řádu milionů korun (viz příklad č. 7) zjistil NKÚ dva další případy nezpůsobilých výdajů (projekt č. 1445 podpořený z OPZ a projekt č. 3382 podpořený z IROP), v obou případech v řádu desítek tisíc korun. Tato zjištění

měla povahu individuálních porušení stanovených pravidel způsobilosti výdajů. NKÚ u všech tří případů vyhodnotil tyto skutečnosti jako nasvědčující možnému porušení rozpočtové kázně a vzniku nesrovnalosti ve smyslu právních předpisů ČR a EU³¹.

Seznam zkratk

CRR	Centrum pro regionální rozvoj České republiky
CS	cílové skupiny
ČR	Česká republika
DPH	daň z přidané hodnoty
EFRR	<i>Evropský fond pro regionální rozvoj</i>
EU	Evropská unie
FTE	ekvivalent plné pracovní doby
IROP	<i>Integrovaný regionální operační program</i>
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
NKÚ	Nejvyšší kontrolní úřad
OP PPR	operační program <i>Praha – pól růstu</i>
OPZ	operační program <i>Zaměstnanost 2014–2020</i>
PO 2	prioritní osa 2 OPZ <i>Sociální začleňování a boj s chudobou</i>
RoPD	rozhodnutí o poskytnutí dotace
SC	specifický cíl
SC 2.1.2 OPZ	specifický cíl 2.1.2 OPZ <i>Rozvoj sektoru sociální ekonomiky</i>
SC 2.2 IROP	specifický cíl 2.2 IROP <i>Vznik nových a rozvoj existujících podnikatelských aktivit v oblasti sociálního podnikání</i>
SC 2.3.1 OPZ	specifický cíl 2.3.1 OPZ <i>Zvýšit zapojení lokálních aktérů do řešení problémů nezaměstnanosti a sociálního začleňování ve venkovských oblastech</i>
SC 4.1 IROP	specifický cíl 4.1 IROP <i>Posílení komunitně vedeného místního rozvoje za účelem zvýšení kvality života ve venkovských oblastech a aktivizace místního potenciálu</i>
SP	sociální podnik
SVL	sociálně vyloučené lokality
vybrané projekty	kontrolovaný vzorek 16 projektů realizovaných u 12 příjemců podpory

³¹ Porušení rozpočtové kázně dle ustanovení § 44 odst. 1 písm. b) zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), a nesrovnalost ve smyslu ustanovení článku 2 odst. 36 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013 ze dne 17. prosince 2013, o společných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti, Evropském zemědělském fondu pro rozvoj venkova a Evropském námořním a rybářském fondu, o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti a Evropském námořním a rybářském fondu a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1083/2006.

Přehled kontrolovaných projektů OPZ a IROP a hodnocení jejich účelnosti a efektivnosti

Zkr.	Projekt Číslo a název	Kontrolovaný příjemce podpory	Podpora dle rozhodnutí (v Kč)	Hodnocení	
				Účelnost	Efektivnost
654	CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_015/0000654 Naše Café – výrobná	Sociální družstvo Stabilita Olomouc	5 097 450,00	1	2
1445	CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_015/0001445 Sociální podnik – Masérské centrum Unika Relax Ostrava	Unika Relax Ostrava, s.r.o.	4 636 849,02	1	2
5738	CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_067/0005738 Služby parku Brniště	FT & Catering s.r.o.	2 893 485,00	2	2
9087	CZ.03.2.60/0.0/0.0/17_129/0009087 Úklidem ke stabilnímu zaměstnání	Spirála Turnov s.r.o.	3 766 647,50	3	3
9671	CZ.03.2.60/0.0/0.0/17_129/0009671 Sociální podnik pro venkov	Tradiční Hanácká, s.r.o.	1 678 299,50	1	1
11726	CZ.03.2.60/0.0/0.0/17_129/0011726 Naše Café – rozšíření kavárny	Sociální družstvo Stabilita Olomouc	4 189 097,50	1	2
12055	CZ.03.2.60/0.0/0.0/17_129/0012055 Rozšíření výroby a zlepšení PR aktivit Pivovaru Chřič	Pivovar Chřič s.r.o.	4 574 912,50	3	4
14002	CZ.03.2.60/0.0/0.0/17_129/0014002 Zřízení a provoz integračního sociálního podniku Ciderie Chřič	Ciderie Chřič s.r.o.	5 063 081,31	3	3
Celkem OPZ			31 899 822,33		
119	CZ.06.2.58/0.0/0.0/15_005/0000119 TECHNOLOGICKÉ VYBAVENÍ PRO SPOLEČNOST HROCH GROUP S.R.O.	HROCH group s.r.o.,	4 165 000,00	3	3
151	CZ.06.2.58/0.0/0.0/15_010/0000151 Rozšíření výroby sociálního podniku Pivovar Chřič	Pivovar Chřič s.r.o.	3 487 221,05	3	3
3365	CZ.06.2.58/0.0/0.0/16_061/0003365 Sociální podnik pro venkov	Tradiční Hanácká, s.r.o.	3 002 338,21	1	2
3366	CZ.06.2.58/0.0/0.0/16_061/0003366 Vybavení služeb parku Brniště	FT & Catering s.r.o.	1 057 496,44	2	2
3382	CZ.06.2.58/0.0/0.0/16_060/0003382 Sociální podnik – Ústav Pohoda, z. ú. – vybudování provozu prádelny v Českém Těšíně	Ústav pohoda, z. ú.	2 289 055,95	3	3
3438	CZ.06.2.58/0.0/0.0/16_060/0003438 Kavárna Blatná	Veronika Vachulková	4 137 513,14	4	4
3498	CZ.06.2.58/0.0/0.0/16_061/0003498 Sociální podnik PLT Liberec s.r.o.	PLT Liberec s.r.o.	3 700 877,05	3	3
3525	CZ.06.2.58/0.0/0.0/16_061/0003525 ROZŠÍŘENÍ KAPACITY SPOLEČNOSTI PRÁDELNA PRAPOS S.R.O.	Prádelna PRAPOS s.r.o.	3 961 940,40	2	1
Celkem IROP			25 801 442,24		

Stupně hodnocení:

1	Projekt je účelný, resp. efektivní.
2	Projekt je účelný, resp. efektivní s mírnými nedostatky.
3	Projekt je účelný, resp. efektivní omezeně.
4	Projekt je neúčelný, resp. neefektivní.

Kritéria hodnocení účelnosti a efektivnosti projektů OPZ a IROP

1. Vyhodnocení účelnosti

Stupeň účelnosti projektu	Definice stupně účelnosti
1. Projekt je účelný	<p>Projekt byl řádně realizován a jeho realizací bylo dosaženo stanovených výstupů a cílů nebo existuje předpoklad, že je naplní. Cíle (nejen monitorovací indikátory) jsou specifické a měřitelné a jejich plnění je možno ověřit, efekty jsou dlouhodobě udržitelné (SMART).</p> <p>Byly naplněny dílčí cíle a klíčové aktivity dle harmonogramu projektu a lze konstatovat očekávaný přínos projektu pro cílovou skupinu a pro plnění obecných cílů OPZ a IROP. Očekávaný přínos tam, kde je to relevantní, je možné pozorovat i po skončení realizace projektu.</p> <p>Pozn.: Standardně se jedná o dosažení 100 % stanovených dílčích cílů, nicméně je třeba brát v úvahu relativní důležitost stanoveného cíle – např. čtyři zásadní cíle splněny a jeden marginální cíl nesplněn se dá vyhodnotit jako „všechny splněny“.</p> <p>U investičních akcí je dále nutno ověřit, zda jsou výstupy projektu využívány ke stanovenému účelu (např. vystavěné/zrekonstruované prostory jsou využívány zaměstnanci z cílové skupiny a v souladu s projektem).</p> <p>Podpořený podnik plní všechny rozpoznávací znaky sociálních podniků a i dle odborného úsudku kontrolora je primárním smyslem jeho existence „sociální“, nikoli podnikatelský rozměr.</p>
2. Projekt je účelný s mírnými nedostatky	<p>Projekt podporuje správné cílové skupiny a vede (nebo má předpoklad vést) k plnění cílů programu (vznik a rozvoj sociálního podnikání).</p> <p>Cíle budou z většiny splněny, ne však zcela. Projekt např. splnil více než ¾ svých cílů nebo je předpoklad, že je naplní. Nesplnění některých dílčích cílů nemá podstatný vliv na úspěšnost projektu. Některé cíle projektu jsou nastaveny vágně a nejsou měřitelné nebo jsou známy jen ukazatelem výstupu, nikoliv však výsledku. Jako celek ale projekt funguje ve prospěch cílové skupiny a povede k dosažení přínosů, které byly jejím zaměstnáním sledovány.</p> <p>Výstupy investičních projektů jsou z větší části využívány ke stanovenému účelu.</p> <p>Podpořený podnik plní všechny rozpoznávací znaky sociálních podniků a dle odborného úsudku kontrolora je primárním smyslem jeho existence „sociální“, nikoli podnikatelský rozměr. Dle odborného úsudku kontrolora je však míra naplnění některých rozpoznávacích znaků (malého množství) nízká nebo zpochybnitelná nebo zjištěné skutečnosti zcela nezaručují, že je sledován primárně „sociální“ princip.</p>
3. Projekt je účelný pouze omezeně	<p>Některé z předpokladů účelnosti (viz první stupeň hodnocení účelnosti) jsou významně zpochybněny.</p> <p>Žádost o dotaci např. obsahuje vágní a neověřitelné údaje, proti kterým nelze měřit výsledek projektu. Skutečnost potvrzuje nereálnost předpokládaných výsledků, např. kdy projekt splnil (nebo pravděpodobně splní) pouze cca ½ svých cílů, respektive je předpoklad, že naplní pouze tuto část z nich, nebo je pochybnost o jejich udržitelnosti.</p> <p>Výstupy investičních akcí jsou využívány jen omezeně a zároveň neexistuje důvodný předpoklad významnějšího zlepšení v budoucnu. Podpořený podnik plní všechny rozpoznávací znaky sociálních podniků a dle odborného úsudku kontrolora je primárním smyslem jeho existence „sociální“, nikoli podnikatelský rozměr. Dle odborného úsudku kontrolora je však míra naplnění některých rozpoznávacích znaků (více z nich) nízká nebo zpochybnitelná nebo zjištěné skutečnosti zcela nezaručují, že je sledován primárně „sociální“ princip.</p>
4. Projekt není účelný	<p>Předpoklady účelnosti (viz první stupeň hodnocení účelnosti) jsou zásadně zpochybněny některými z dále uvedených nedostatků. Projekt např. neměl být vybrán k financování (projekt je od počátku nezpůsobilý), neboť cílová skupina z něj těžící neodpovídá vymezení v programu, resp. nejsou naplněny přínosy, které by její zaměstnání v projektu mělo přinést. Projekt např. nemá měřitelné a specifické cíle, není možné prokázat jejich splnění. Udržitelnost výsledků projektu není reálná.</p> <p>Výstupy investičních akcí jsou využívány jen omezeně a zároveň neexistuje ani důvodný předpoklad pro jejich využívání v budoucnu. Podpořený podnik neplní všechny rozpoznávací znaky sociálních podniků nebo dle odborného úsudku kontrolora není primárním smyslem jeho existence „sociální“, ale podnikatelský rozměr. K tomuto hodnocení postačuje, aby dle odborného úsudku kontrolora, byť i jeden rozpoznávací znak nebyl v podniku realizován při respektování jeho sociálního principu.</p>

2. Vyhodnocení efektivity

Stupeň efektivity projektu	Definice stupně efektivity
<p>1. Projekt je efektivní</p>	<p>Všechny aktivity projektu byly (jsou) nezbytné pro naplnění cíle projektu a náklady na ně byly (jsou) minimální při zachování přiměřené kvality. Rozsah realizačního týmu není nepřiměřený a rozsah jeho práce je pro projekt nezbytný.</p> <p>Pozn.: Při financování aktivity byl (je) kladen důraz jak na co nejmenší použití množství, tak i na dosažení optimální ceny, včetně racionálního plánování potřebných zdrojů.</p> <p>Náklady na jednotku výkonu (tedy na jednu podpořenou osobu/FTE) vynaložené z veřejných zdrojů jsou v přiměřené relaci k průměrným nákladům daného operačního programu na tuto jednotku výkonu. Rozsah prací a provedených aktivit odpovídal plánovanému harmonogramu jak termínově, tak věcně.</p> <p>Všechny přímé vynaložené prostředky byly v přímé souvislosti s realizací projektu a byly nezbytné pro naplnění cílů projektu (z hlediska věcného obsahu).</p> <p>Činnosti a služby byly prováděny za odpovídající ceny v místě a čase obvyklé, ceny nebyly nadhodnocené ve vztahu k výkonům, za které byly hrazeny (srovnání cen v rámci vybraných kontrolovaných projektů). Nedochozí k tzv. duplicitnímu financování, tedy jedny aktivity/výkony nejsou hrazeny více poskytovateli (např. současně z OPZ i IROP); v případě několika projektů mezi nimi existuje jasná hranice. Realizace projektu se neodůvodnitelným způsobem významnou měrou negativně neodchyluje od podnikatelského plánu.</p>
<p>2. Projekt je efektivní s mírnými nedostatky</p>	<p>Některé(y) z předpokladů efektivity (viz první stupeň hodnocení efektivity) nejsou zcela splněny, jako celek ale projekt dává předpoklad odpovídajících výkonů za přiměřené náklady. Např. drtivá většina aktivit byla (je) nezbytná pro naplnění cíle (jsou jen malé výjimky) a současně náklady na většinu aktivit byly (jsou) ve výši významně nepřekračující ceny běžné na trhu (nebo převýšily je pouze v ojediněle nevýznamným způsobem). Dílčí, ale z hlediska celku nevýznamný výdaj neměl prokazatelnou přímou souvislost se zajištěním cílů projektu. Rozsah realizačního týmu byl jen mírně nepřiměřený a/nebo rozsah jeho práce pro projekt nezbytný s minimálními výhradami. Náklady na jednotku výkonu (tedy na jednu podpořenou osobu/FTE) vynaložené z veřejných zdrojů jsou jen mírně vyšší než průměrné náklady daného operačního programu na tuto jednotku výkonu.</p> <p>Realizace projektu se od podnikatelského plánu odchyluje pouze nevýznamně.</p>
<p>3. Projekt je efektivní pouze omezeně</p>	<p>Některé z předpokladů efektivity (viz první stupeň hodnocení efektivity) jsou významně zpochybněny. V projektu byl (je) významný podíl aktivit, jejichž význam pro dosažení cíle projektu je omezený a/nebo náklady na některé aktivity zjevně překročily (překračují) ceny obvyklé na trhu. Počet cílových beneficentů byl nižší oproti předpokladům, aniž by došlo k odpovídající redukci nákladů; náklady na jednoho beneficenta jsou tak významně vyšší.</p> <p>U více nákladů bylo zjištěno nevhodné vynaložení, resp. nevhodnost je u některého z nich významná. Více přímých výdajů vynaložených v rámci projektu nemělo prokazatelnou přímou souvislost se zajištěním jeho cílů.</p> <p>Rozsah realizačního týmu byl výrazně nepřiměřený a/nebo rozsah jeho práce pro projekt nadbytečný. Náklady na jednotku výkonu (tedy na jednu podpořenou osobu/FTE) vynaložené z veřejných zdrojů jsou významně vyšší než průměrné náklady daného operačního programu na tuto jednotku výkonu.</p> <p>Realizace projektu se významně odchyluje od podnikatelského plánu.</p>
<p>4. Projekt není efektivní</p>	<p>Některé z předpokladů efektivity (viz první stupeň hodnocení efektivity) jsou zásadně zpochybněny. V projektu je např. cca polovina aktivit, které nebyly (nejsou) vůbec nezbytné pro dosažení projektových cílů a/nebo náklady na řadu aktivit zjevně významně překročily (překračují) ceny obvyklé na trhu. Rozsah realizačního týmu byl nepřiměřený a/nebo většina jeho úkonů pro projekt zbytečná.</p> <p>Podíl cílových beneficentů byl zásadně nižší oproti předpokladům, aniž by došlo k odpovídající redukci nákladů – náklady na jednu cílovou osobu jsou tak několikrát vyšší oproti původním předpokladům. Existuje pochybnost, zda projekt měl být podpořen z veřejných zdrojů, jsou pochybnosti o potřebě projektu pro danou cílovou skupinu nebo projekt by se realizoval bez veřejné podpory. Náklady na jednotku výkonu (tedy na jednu podpořenou osobu/FTE) vynaložené z veřejných zdrojů jsou vícenásobně vyšší než průměrné náklady daného operačního programu na tuto jednotku výkonu.</p> <p>Dochází k duplicitnímu financování, příp. není jasné rozhraní mezi aktivitami financovanými z jiných projektů. Realizace projektu se neodůvodnitelným způsobem naprosto odchyluje od podnikatelského plánu. Sociální podnik není životaschopný. Projekt je vždy hodnocen jako neefektivní, je-li hodnocen jako neúčelný.</p>

Definice principů sociálního podnikání v IROP

Specifická pravidla pro žadatele a příjemce rozvádějí v kapitole 2.2 definici principů sociálního podnikání, když charakterizují sociální, ekonomický, environmentální a místní prospěch:

Princip „Sociální prospěch“

- a) Podmínky zaměstnávání a sociálního začleňování osob z CS
- minimální podíl zaměstnanců z CS činí 30 % z celkového počtu zaměstnanců sociálního podniku;
 - se zaměstnancem z CS musí být uzavřena pracovní smlouva nebo dohoda o pracovní činnosti;
 - minimální úvazek pro zaměstnance z CS je 0,4 vůči celému úvazku.
- b) Účast zaměstnanců na směřování podniku

Zaměstnavatel informuje zaměstnance o chodu podniku, naplňování společensky prospěšných cílů. Osoby z CS jsou zapojeny do rozhodování, participují na něm, pokud mají zájem a jsou k participaci způsobilí vzhledem k míře a typu svého znevýhodnění.

Žadatel popisuje v Podnikatelském plánu (dále také „PP“), jak bude zaměstnance informovat a jakým způsobem budou zaměstnanci z CS zapojeni do rozhodování o směřování sociálního podniku.

- c) Důraz na rozvoj pracovních kompetencí znevýhodněných zaměstnanců

MMR doporučuje zaměstnavatelům poskytovat zaměstnancům z CS vzdělávání zohledňující jejich individuální možnosti. Pokud zaměstnavatel hodlá plnit tento doporučený princip, popíše v PP témata, rozsah a účastníky vzdělávání.

Princip „Ekonomický prospěch“

- a) Zisk je využíván přednostně pro rozvoj sociálního podniku

Více než 50 % zisku je reinvestováno do rozvoje sociálního podniku. Žadatel popíše využití zisku (po zdanění) v PP.

- b) Nezávislost v manažerském rozhodování a řízení na externích zakladatelích nebo zřizovatelích

Nezávislostí se míní autonomie v manažerském rozhodování a řízení. Pokud externí vlastník či zřizovatel neexistuje, je podmínka naplněna automaticky.

- c) Výnosy sociálního podniku tvoří minimálně z 30 % tržby z prodeje vlastních výrobků nebo z poskytování vlastních služeb. Žadatel popíše naplňování principu v PP.

Princip „Environmentální prospěch“

- a) Zohledňování environmentálních aspektů výroby a spotřeby

Podnik má formulované zásady podnikání šetrného k životnímu prostředí, např. využití recyklovaných tonerů, papírů, eko-automobilů, čističek vody či vzduchu, recyklovatelných obalů, energeticky nenáročných budov a přístrojů, ekologicky šetrných výrobků. Žadatel tyto zásady popíše v PP.

Princip „Místní prospěch“

a) Přednostní uspokojování potřeb místní komunity a místní poptávky

Podnik se ve své činnosti orientuje na místní potřeby, odběratelé jsou ze stejného nebo sousedního kraje. Nabídka zboží a služeb vychází vstříc místním potřebám.

b) Využívání přednostně místních zdrojů

Podnik přednostně zaměstnává místní obyvatele nebo nakupuje od místních dodavatelů. Žadatel tuto zásadu popíše v PP.

Sada rozpoznávacích znaků pro integrační sociální podnik (WISE) dle výzvy č. 129 OPZ

Rozpoznávací znaky integračního sociálního podniku jsou pro příjemce závazné v plném rozsahu a budou sledovány v průběhu realizace projektu. Všechny principy sociálního podnikání včetně charakteristiky a konkrétního naplňování rozpoznávacích znaků v sociálním podniku uvede žadatel v zakládacích dokumentech, a to nejpozději k datu ukončení realizace projektu (pro aktivitu g) k datu podání žádosti). Obchodní korporace zveřejní na www.justice.cz, OSVČ zveřejní např. formou prohlášení na webu organizace nebo na jiném veřejně a bez překážek dostupném místě, nestátní neziskové organizace v příslušném rejstříku podle právní formy organizace. Doporučujeme žadatelům, aby principy sociálního podnikání zapracovali do zakládacích dokumentů při založení společnosti.

Princip/ /charakteristika	Rozpoznávací znak	Důkaz
1. společensky prospěšný cíl		
a) společensky prospěšný cíl zaměstnávání a sociálního začleňování osob znevýhodněných na trhu práce formulován v zakládacích dokumentech	1a1. podnik má společensky prospěšný cíl zaměstnávání a sociálního začleňování osob znevýhodněných na trhu práce, který je formulován v zakládacích dokumentech, a tyto dokumenty jsou veřejně dostupné	Zakládací dokumenty zveřejněné ve veřejném rejstříku, u OSVČ jiné závazně platné dokumenty zveřejněné na webu organizace nebo na jiném veřejně a bez překážek dostupném místě.
	Komentář: Obchodní korporace zveřejní dokumenty v obchodním rejstříku na www.justice.cz . U OSVČ jiné veřejně a bez překážek dostupné místo může být např. v místě provozovny. Nestátní neziskové organizace zveřejnění v příslušném rejstříku dle právní formy organizace.	
2. sociální prospěch		
a) integrace osob ze znevýhodněných skupin	2a1. podíl osob ze znevýhodněných skupin (OZS) tvoří více než 30 % zaměstnanců a tyto informace jsou veřejně dostupné	Doklady o pracovně-právních vztazích všech zaměstnanců podniku. V případě spolupracujících osob u OSVČ doloží příjemce daňové přiznání nebo čestné prohlášení, že poplatník odvedl daň z příjmů. Doklady o příslušnosti k OZS.
	Komentář: Poměr zaměstnanců ze znevýhodněných skupin vůči celkovému počtu zaměstnanců se vyjadřuje v průměrných ročních přepočtených počtech zaměstnanců, do kterých se započítávají zaměstnanci s pracovní smlouvou, DPP a DPČ; OSVČ včetně příp. spolupracujících osob prokazují rozsah zapojení (míra zapojení bude vyjádřena v úvazcích nebo v počtu hodin za určité období) informacemi ve zprávách o realizaci projektu. Do kategorie osob ze znevýhodněných skupin patří skupiny, které jsou definovány výzvou. Veřejně dostupná je pouze informace o podílu osob ze znevýhodněných skupin, nikoli doklady o pracovněprávních vztazích a doklady o příslušnosti k OZS.	

	2a2. podnik používá personální a integrační nástroje podporující rozvoj a integraci zaměstnanců z cílových skupin	Doklad o pracovně-právním vztahu (pracovní smlouva, DPP, DPČ) a náplň práce osoby, která integrační personalistiku poskytuje, nebo doklad o poskytnutí služby a jejím charakteru (pokud je podpora externí). Nástroje integrační personalistiky podporující rozvoj a integraci cílové skupiny zaměstnanců (forma zpracování je na příjemci, např. interní předpis, metodika, individuální plány).
	Komentář: Personální a integrační nástroje: soubor všech nástrojů sociálního podniku, které jsou potřeba k přípravě a vykonávání pracovní pozice, jsou to nástroje, které umožňují zaměstnanci výkon pracovní činnosti a zároveň přispívají k řešení jeho individuálních specifických potřeb. Formou mohou být individuální plány rozvoje zaměstnanců, které jsou souhrnem profesních a osobních cílů zaměstnance, jichž chce zaměstnanec dosáhnout za pomoci a ve spolupráci s integračním personalistou, tak, aby poskytování služby směřovalo k jeho zplnomocňování a integraci.	
b) účast zaměstnanců a členů na směřování podniku	2b1. zaměstnanci a/nebo členové jsou pravidelně a systematicky informováni o chodu podniku, výsledcích hospodaření a naplňování společensky prospěšných cílů; zaměstnanci a/nebo členové jsou zapojeni do rozhodování o směřování podniku	Lze doložit jedním z uvedených způsobů: strategie zapojování zaměstnanců, interní zpravodaj, zápisy z příslušných schůzí, výsledky dotazníkového šetření, příp. jiný prokazatelný způsob.
	Komentář: Zaměstnavatel má vypracovanou strategii zapojování zaměstnanců do rozhodujících procesů podle jejich individuálních možností a má definovány oblasti, kde k zapojení zaměstnanců dochází (provoz, obchod, PR). Informace jsou zpracovány tak, aby jim všichni zaměstnanci rozuměli. Míra zapojení může být různá, vždy se týká pouze členů a/nebo zaměstnanců, kteří jsou k participaci způsobilí vzhledem k míře a typu svého znevýhodnění; musí existovat prostor pro zaměstnance a/nebo členy, aby mohli na směřování podniku participovat, pokud mají zájem. Automaticky tento rozpoznávací znak naplňují družstva za předpokladu, že zaměstnanci ze znevýhodněných skupin jsou členy družstva.	
3. ekonomický prospěch		
a) případný zisk používán přednostně pro rozvoj sociálního podniku a/nebo pro naplnění jeho společensky prospěšných cílů	3a1. min. 51 % případného zisku je reinvestováno do rozvoje sociálního podniku a/nebo naplňování jeho deklarovaných společensky prospěšných cílů a informace o využití případného zisku je veřejně dostupná	Účetní uzávěrka a příloha k účetní uzávěrce za nejbližší uzavřený kalendářní rok zveřejněná na www.justice.cz . OSVČ formou čestného prohlášení.
	Komentář: Pokud podnik vykazuje ztrátu, není relevantní. Každoročně nejvyšší orgán společnosti schvaluje převedení min. 51 % zisku po zdanění na účty zavedené k účelu sledování hospodaření se ziskem (příklady účtů: 428 Nerozdělený zisk minulých let, 423 Fond společensky odpovědné reinvestice, v účetní uzávěrce v rozvaze řádek A.III.2 Statutární a ostatní fondy, A.IV.1 Nerozdělený zisk z minulých let). V příloze účetní závěrky bude obsažena informace o pohybech na uvedených účtech vč. sdělení, do čeho byl zisk reinvestován.	
b) nezávislost (autonomie) v manažerském rozhodování a řízení na externích	3b1. manažerské řízení podniku je nezávislé na externím zřizovateli či vlastníkovi	Zakládací dokumenty a závazné vnitřní předpisy organizace. Pokud externí vlastník či zřizovatel neexistuje, podmínka je naplněna automaticky.
	Komentář: Nezávislost se zde míní autonomie v manažerském rozhodování a řízení. Nezávislost se posuzuje v těchto oblastech: řídicí struktura, rozhodovací pravomoci, dispozice podpisovým právem a schvalovací procesy.	

zakladatelích nebo zřizovatelích	Pokud je jedním ze zřizovatelů obec, její celkový vlastnický podíl v podniku musí být menší než 50%. Pokud je zřizovatelem více obcí, vlastnický podíl každé z těchto obcí musí být menší než 50 %. V zakládacích dokumentech sociálního podniku je vymezena míra nezávislosti na těchto jednotlivých obcích, která spočívá v dodržování principů demokratického řízení a široké participace a žádná z těchto obcí nedisponuje většinou rozhodovacích práv. Zřizovatelem může být dobrovolný svazek obcí, který je složen nejméně ze tří obcí a žádná z nich v něm nedisponuje většinou rozhodovacích práv. Ve stanovách svazku obcí je zakotvena nezávislost rozhodování orgánů svazku daná dodržováním principů demokratického řízení a široké participace a jeho rozhodování není založeno na výši kapitálových podílů. Ve stanovách svazku obcí je vymezena míra nezávislosti na svazku obcí i na jednotlivých obcích.	
c) alespoň minimální podíl tržeb z prodeje výrobků a služeb na celkových výnosech	3c1. tržby z prodeje výrobků a/nebo služeb tvoří alespoň 30% z celkových výnosů podniku	Výsledovka podniku za posledních 12 měsíců realizace projektu nebo peněžní deník za posledních 12 měsíců realizace projektu (pro fyzické osoby, které vedou daňovou evidenci podle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, nebo uplatňují výdaje procentem z příjmů - paušální výdaje a zároveň nevedou účetnictví). Komentář: Do celkových výnosů se pro účely tohoto rozpoznávacího znaku nezapočítávají investiční dotace. Tento rozpoznávací znak se sleduje za posledních 12 měsíců realizace projektu.
4. environmentální prospěch		
a) zohledňování environmentálních aspektů výroby i spotřeby	4a1. podnik má formulované zásady environmentálně šetrného podnikání, které jsou veřejně dostupné, a zároveň tyto zásady naplňuje v praxi	Doložení naplňování v praxi skrze dokumenty: 3 účetní doklady o používání ekologicky šetrných výrobků (recyklované tonery, papíry, certifikace EŠV, BIO, Fairtrade apod.), průkaz energetické náročnosti budovy (tj. energetický štítek) A nebo B, zpracovaný environmentální audit typu EMS/EMAS apod.
Komentář: Realizaci v praxi lze prokázat také ověřením na místě: nadstandardně hospodárné využívání materiálů a eliminace vzniku odpadů, využívání energeticky úsporných spotřebičů, způsob třídění odpadů a jejich následná likvidace, používání ekologických obalů, ekologicky šetrných prostředků apod.		
5. místní prospěch		
a) přednostní uspokojování potřeb místní komunity a místní poptávky	5a1. podnik se ve své činnosti orientuje na lokální potřeby	Účetní doklady 3 odběratelů se sídlem nebo provozovnou ve stejném nebo sousedním kraji (přeshraničním regionu) ne starší než 12 měsíců. Komentář: „Stejný nebo sousední kraj nebo přeshraniční region“ se hodnotí vzhledem k sídlu podniku nebo jeho libovolné provozovny. Z účetních dokladů musí být poznat, že sídlo nebo provozovna jsou ve stejném nebo sousedním kraji (přeshraničním regionu). Pokud podnik tento znak nesplňuje, musí prokázat jeho nerelevanci.
b) využívání přednostně místních zdrojů	5b1. podnik přednostně využívá místní zdroje: a) zaměstnává místní obyvatele, b) nakupuje od místních dodavatelů	a) Doklady o pracovně-právním vztahu (pracovní smlouva, DPP, DPČ) a případně další dokumenty, které dokládají bydliště ve stejném nebo sousedním kraji (přeshraničním regionu) u min. 50% zaměstnanců; b) účetní doklady 3 různých dodavatelů podniku, kteří mají sídlo firmy ve stejném nebo sousedním kraji nebo přeshraničním regionu ne starší než 12 měsíců.
Komentář: Sociální podnik při dodržování tohoto principu musí zachovávat pravidla hospodářské soutěže a nediskriminace v pracovněprávních vztazích. „Stejný nebo sousední kraj nebo přeshraniční region“ se hodnotí vzhledem k sídlu podniku nebo jeho libovolné provozovny. Z účetních dokladů musí být poznat, že sídlo nebo provozovna jsou		

	ve stejném nebo sousedním kraji. Pokud podnik některý ze dvou uvedených znaků nesplňuje, musí prokázat jeho nerelevanci.	
c) spolupráce sociálního podniku s místními aktéry	5c1. podnik komunikuje a spolupracuje s místními aktéry	Dva doklady o spolupráci s místními aktéry ne starší než 2 roky.
	Komentář: Možné doklady spolupráce: smlouva o spolupráci, partnerská smlouva, mediální zpráva o zapojení do veřejných občanských aktivit, referenční kontakty pro ověření ústní informace. Místní aktéři jsou například orgány místní samosprávy, pracoviště ÚP ČR, školy, další organizace s podobnými společensky prospěšnými cíli, tematické pracovní skupiny apod.	

Sada rozpoznávacích znaků pro environmentální sociální podnik dle výzvy č. 129 OPZ

Rozpoznávací znaky environmentálního sociálního podniku jsou pro příjemce závazné v plném rozsahu a budou sledovány v průběhu realizace projektu. Všechny principy sociálního podnikání včetně charakteristiky a konkrétního naplňování rozpoznávacích znaků v sociálním podniku uvede žadatel v zakládacích dokumentech, a to nejpozději k datu ukončení realizace projektu (pro aktivitu g) k datu podání žádosti). Obchodní korporace zveřejní na www.justice.cz, OSVČ zveřejní např. formou prohlášení na webu organizace nebo na jiném veřejně a bez překážek dostupném místě, nestátní neziskové organizace v příslušném rejstříku podle právní formy organizace. Doporučujeme žadatelům, aby principy sociálního podnikání zapracovali do zakládacích dokumentů při založení společnosti.

Princip/ /charakteristika	Rozpoznávací znak	Důkaz
1. společensky prospěšný cíl		
a) podnik existuje za účelem naplnění společensky prospěšného cíle, kterým je řešení konkrétního environmentálního problému ³² a zaměstnávání a sociální začleňování osob znevýhodněných na trhu práce; tento cíl je formulován v zakládacích dokumentech a naplňován prostřednictvím podnikatelských aktivit; oba aspekty společensky	1a1. podnik má společensky prospěšný cíl, kterým je řešení konkrétního environmentálního problému a zaměstnávání a sociální začleňování osob znevýhodněných na trhu práce, tento cíl je formulován v zakládacích dokumentech, a tyto dokumenty jsou veřejně dostupné; oba aspekty společensky prospěšného cíle, tzn. řešení konkrétního environmentálního problému a zaměstnávání a sociální začleňování znevýhodněných osob, musí být jednoznačně vymezeny v projektové žádosti i v podnikatelském plánu; zároveň musí být v projektové žádosti a podnikatelském plánu popsáno, prostřednictvím jakých aktivit budou naplňovány	Zakládací dokumenty zveřejněné ve veřejném rejstříku, u OSVČ jiné závazně platné dokumenty zveřejněné na webu organizace nebo na jiném veřejně a bez překážek dostupném místě.
	Komentář: Obchodní korporace zveřejní dokumenty v obchodním rejstříku na www.justice.cz . U OSVČ jiné veřejně a bez překážek dostupné místo může být např.	

³² Environmentální problém je definován jako problém způsobený činností člověka s negativními následky pro životní prostředí. Aktivita environmentálního sociálního podniku je prostředkem nápravy těchto negativních následků. Environmentální problém musí být definován konkrétně, a to v přímé vazbě na výkon podnikatelské činnosti žadatele.

<p>prospěšného cíle, tzn. řešení konkrétního environmentálního problému a zaměstnávání a sociální začleňování znevýhodněných osob, musí být jednoznačně vymezeny v projektové žádosti i v podnikatelském plánu; zároveň musí být v projektové žádosti a podnikatelském plánu popsáno, prostřednictvím jakých aktivit budou naplňovány</p>	<p>v místě provozovny. Nestátní neziskové organizace zveřejnění v příslušném rejstříku dle právní formy organizace.</p>
---	---

2. sociální prospěch

<p>a) integrace osob ze znevýhodněných skupin</p>	<p>2a1. podíl osob ze znevýhodněných skupin (OZS) tvoří více než 30% zaměstnanců a tyto informace jsou veřejně dostupné</p>	<p>Doklady o pracovně-právních vztazích všech zaměstnanců podniku. V případě spolupracujících osob u OSVČ doloží příjemce daňové přiznání nebo čestné prohlášení, že poplatník odvedl daň z příjmů. Doklady o příslušnosti k OZS.</p>
	<p>Komentář: Poměr zaměstnanců ze znevýhodněných skupin vůči celkovému počtu zaměstnanců se vyjadřuje v průměrných ročních přepočtených počtech zaměstnanců, do kterých se započítávají zaměstnanci s pracovní smlouvou, DPP a DPČ. OSVČ včetně příp. spolupracujících osob prokazují rozsah zapojení (míra zapojení bude vyjádřena v úvazcích nebo v počtu hodin za určité období) informacemi ve zprávách o realizaci projektu. Do kategorie osob ze znevýhodněných skupin patří skupiny, které jsou definovány výzvou. Veřejně dostupná je pouze informace o podílu osob ze znevýhodněných skupin, nikoli doklady o pracovně-právních vztazích a doklady o příslušnosti k OZS.</p>	
	<p>2a2. podnik používá personální a integrační nástroje podporující rozvoj a integraci zaměstnanců z cílových skupin</p>	<p>Doklad o pracovně-právním vztahu (pracovní smlouva, DPP, DPČ) a náplň práce osoby, která integrační personalistiku poskytuje, nebo doklad o poskytnutí služby a jejím charakteru (pokud je podpora externí). Nástroje integrační personalistiky podporující rozvoj a integraci cílové skupiny zaměstnanců (forma zpracování je na příjemci, např. interní předpis, metodika, individuální plány).</p>
	<p>Komentář: Personální a integrační nástroje: soubor všech nástrojů sociálního podniku, které jsou potřeba k přípravě a vykonávání pracovní pozice, jsou to nástroje, které umožňují zaměstnanci výkon pracovní činnosti a zároveň přispívají k řešení jeho individuálních specifických potřeb. Formou mohou být individuální plány rozvoje zaměstnanců, které jsou souhrnem profesních a osobních cílů zaměstnance, jichž chce zaměstnanec dosáhnout za pomoci a ve spolupráci s integračním personalistou, tak, aby poskytování služby směřovalo k jeho zplnomocňování a integraci.</p>	

b) demokratická struktura řízení podniku	2b1. zaměstnanci a/nebo členové jsou pravidelně a systematicky informováni o chodu podniku, výsledcích hospodaření a naplňování společensky prospěšných cílů; zaměstnanci a/nebo členové jsou zapojeni do rozhodování o směřování podniku	Lze doložit jedním z uvedených způsobů: strategie zapojování zaměstnanců, interní zpravodaj, zápisy z příslušných schůzí, výsledky dotazníkového šetření, příp. jiný prokazatelný způsob. Komentář: Zaměstnavatel má vypracovanou strategii zapojování zaměstnanců do rozhodujících procesů podle jejich individuálních možností a má definovány oblasti, kde k zapojení zaměstnanců dochází (provoz, obchod, PR). Informace jsou zpracovány tak, aby jim všichni zaměstnanci rozuměli. Míra zapojení může být různá, vždy se týká pouze členů a/nebo zaměstnanců, kteří jsou k participaci způsobilí vzhledem k míře a typu svého znevýhodnění; musí existovat prostor pro zaměstnance a/nebo členy, aby mohli na směřování podniku participovat, pokud mají zájem. Automaticky tento rozpoznávací znak naplňují družstva za předpokladu, že zaměstnanci ze znevýhodněných skupin jsou členy družstva.
3. ekonomický prospěch		
a) případný zisk používán přednostně pro rozvoj sociálního podniku a/nebo pro naplnění jeho společensky prospěšných cílů	3a1. min. 51 % případného zisku je reinvestováno do rozvoje sociálního podniku a/nebo naplňování jeho deklarovaných společensky prospěšných cílů a informace o využití případného zisku je veřejně dostupná	Účetní uzávěrka a příloha k účetní uzávěrce za nejbližší uzavřený kalendářní rok zveřejněná na www.justice.cz . Komentář: Pokud podnik vykazuje ztrátu, není relevantní. Každoročně nejvyšší orgán společnosti schvaluje převedení min. 51 % zisku po zdanění na účty zavedené k účelu sledování hospodaření se ziskem (příklady účtů: 428 Nerozdělený zisk minulých let, 423 Fond společensky odpovědné reinvestice, v účetní uzávěrce v rozvaze řádek A.III.2 Statutární a ostatní fondy, A.IV.1 Nerozdělený zisk z minulých let). V příloze účetní závěrky bude obsažena informace o pohybech na uvedených účtech vč. sdělení, do čeho byl zisk reinvestován.
1b) nezávislost (autonomie) v manažerském rozhodování a řízení na externích zakladatelích nebo zřizovatelích	3b1. manažerské řízení podniku je nezávislé na externím zřizovateli či vlastníkovi Komentář: Nezávislostí se zde míní autonomie v manažerském rozhodování a řízení. Nezávislost se posuzuje v těchto oblastech: řídicí struktura, rozhodovací pravomoci, dispozice podpisovým právem a schvalovací procesy. Pokud je jedním ze zřizovatelů obec, její celkový vlastnický podíl v podniku musí být menší než 50%. Pokud je zřizovatelem více obcí, vlastnický podíl každé z těchto obcí musí být menší než 50 %. V zakládacích dokumentech sociálního podniku je vymezena míra nezávislosti na těchto jednotlivých obcích, která spočívá v dodržování principů demokratického řízení a široké participace a žádá z těchto obcí nedisponuje většinou rozhodovacích práv. Zřizovatelem může být dobrovolný svazek obcí, který je složen nejméně ze tří obcí a žádná z nich v něm nedisponuje většinou rozhodovacích práv. Ve stanovách svazku obcí je zakotvena nezávislost rozhodování orgánů svazku daná dodržováním principů demokratického řízení a široké participace a jeho rozhodování není založeno na výši kapitálových podílů. Ve stanovách svazku obcí je vymezena míra nezávislosti na svazku obcí i na jednotlivých obcích.	Zakládací dokumenty a závazné vnitřní předpisy organizace. Pokud externí vlastník či zřizovatel neexistuje, podmínka je naplněna automaticky.
c) alespoň minimální podíl tržeb z prodeje výrobků a služeb na celkových výnosech	3c1. tržby z prodeje výrobků a/nebo služeb tvoří alespoň 30 % z celkových výnosů podniku	Výsledovka podniku za posledních 12 měsíců realizace projektu nebo peněžní deník za posledních 12 měsíců realizace projektu (pro fyzické osoby, které vedou daňovou evidenci podle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, nebo uplatňují

		výdaje procentem z příjmů – paušální výdaje a zároveň nevedou účetnictví).
	Komentář: Do celkových výnosů se pro účely tohoto rozpoznávacího znaku nezapočítávají investiční dotace. Tento rozpoznávací znak se sleduje za posledních 12 měsíců realizace projektu.	
4. environmentální prospěch		
a) podnikatelské aktivity podniku, skrze které podnik naplňuje společensky prospěšný cíl, mají environmentální rozměr	4a1. podnik vykonává podnikatelskou činnost, která přispívá k řešení konkrétního environmentálního problému – environmentální přínos podnikatelské aktivity je jasně komunikován jak veřejně, tak interně a úspěšnost naplňování environmentálního přínosu podnikatelské aktivity je pravidelně hodnocena	Environmentální přínos podnikatelské aktivity je jasně formulován v zakládacích dokumentech. Zakládací dokumenty jsou zveřejněné ve veřejném rejstříku, u OSVČ jiné závazně platné dokumenty zveřejněné na webu organizace nebo na jiném veřejně a bez překážek dostupném místě. Úspěšnost plnění environmentálního přínosu je kvantitativně i kvalitativně hodnocena v interních dokumentech podniku, které musejí být zpracovány do 12 měsíců před ukončením projektu. Rovněž musí být prokazatelná při šetření na místě a zveřejněna na webu organizace.
	Komentář: Při kvantitativním a kvalitativním hodnocení dopadů podnikatelské činnosti podniku NEMUSÍ být aplikována sofistikovaná evaluační metoda. Vzorem může být systém vnitřního environmentálního přezkoumání tj. analýzy problémů ochrany životního prostředí v podniku a nejvýznamnějších environmentálních dopadů / faktorů podnikových činností využívaný systémem environmentálního řízení a auditu EMAS. Environmentální přínos lze ilustrovat na konkrétních příkladech, jako je počet poskytnutých environmentálně příznivých služeb včetně jejich stručného popisu, případně kontaktu a zpětné vazby klienta, nebo konkrétní dopad činnosti podniku typu zvýšení čistoty přírodních zdrojů v lokalitě, zvýšení biodiverzity, snížení množství produkovaného odpadu a podobně. Povaha environmentálně příznivého dopadu souvisí s celou podnikatelskou činností podniku, tzn. i s předmětem podnikání.	
b) zohledňování environmentálních aspektů ve všech fázích podnikání, tzn. při výrobě výrobků a/nebo poskytování služeb včetně environmentálně příznivého úřadování	4b1. podnik má formulované zásady environmentálně šetrného podnikání (včetně úřadování), které jsou veřejně dostupné a zároveň tyto zásady naplňuje v praxi v celém výrobním procesu a/nebo v celém procesu poskytované služby	Interní předpis nebo jiný relevantní předpis zveřejněný na webu organizace. Dodržování těchto předpisů musí být prokazatelné při ověření na místě. Předpisy jsou zpracovány do 12 měsíců před ukončením projektu.
	dopravu apod. Zásady environmentálně šetrného podnikání automaticky naplňují podniky, které fungují v režimu ekologického zemědělství, což dokládají platnou licenci dle zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství. Tyto podniky nadto při ověření na místě prokazují naplňování environmentálně příznivého úřadování (kancelářské potřeby, papír a výrobky z papíru, nakládání s odpady, spotřeba energie, čištění a úklid, zařízení interiéru, podlahové krytiny a náterové hmoty, hospodaření s vodou, jídlo – občerstvení na poradách, kantýna, jídelna, doprava, ochrana biodiverzity apod.).	
5. místní prospěch		
a) ekonomická lokalizace = místní výroba pro místní spotřebu, podpora místní ekonomiky	5a1. uspokojování potřeb na základě místní poptávky a využívání místních zdrojů - využívá místní suroviny/ materiály/služby - nakupuje od místních dodavatelů	Účetní doklady dodavatelů a 3 hlavních odběratelů se sídlem nebo provozovnou ve stejném nebo sousedním kraji (přeshraničním regionu) ne starší než 12 měsíců.

	Komentář: Environmentální sociální podnik při dodržování tohoto principu musí zachovávat pravidla hospodářské soutěže. „Stejný nebo sousední kraj nebo přeshraniční region“ se hodnotí vzhledem k sídlu podniku nebo jeho libovolné provozovny. Z účetních dokladů musí být poznat, že sídlo nebo provozovna jsou ve stejném nebo sousedním kraji (přeshraničním regionu). Pokud podnik tento znak nesplňuje, musí prokázat jeho nerelevanci. Tento rozpoznávací znak sleduje celý dodavatelský řetězec celého výrobního cyklu/poskytované služby.	
b) sociální podnik zaměstnává místní obyvatele	5b1. podnik přednostně zaměstnává místní obyvatele	Doklady o pracovně-právním vztahu (pracovní smlouva, DPP, DPČ) a případně další dokumenty, které dokládají bydliště ve stejném nebo sousedním kraji (přeshraničním regionu) u min. 50% zaměstnanců;
	Komentář: Sociální podnik při dodržování tohoto principu musí zachovávat pravidla nediskriminace v pracovněprávních vztazích. „Stejný nebo sousední kraj nebo přeshraniční region“ se hodnotí vzhledem k sídlu podniku nebo jeho libovolné provozovny. Pokud podnik znak nesplňuje, musí prokázat jeho nerelevanci.	
c) spolupráce sociálního podniku s místními aktéry	5c1. podnik komunikuje a spolupracuje s místními aktéry	Dva doklady o spolupráci s místními aktéry ne starší než 2 roky.
	Komentář: Možné doklady spolupráce: smlouva o spolupráci, partnerská smlouva, mediální zpráva o zapojení do veřejných občanských aktivit, referenční kontakty pro ověření ústní informace. Místní aktéři jsou například orgány místní samosprávy, pracoviště ÚP ČR, školy, další organizace s podobnými společensky prospěšnými cíli, tematické pracovní skupiny apod.	

Pozn.: Příloha byla převzata v původním znění od MPSV a MMR. Text přílohy nebyl jazykově redigován.

Výzvy IROP na podporu sociálního podnikání

(v Kč)

Výzva ³³	Název výzvy	Datum vyhlášení výzvy	Finanční alokace výzvy	Vydaná rozhodnutí o poskytnutí dotace*	Celkové způsobilé výdaje
11	Sociální podnikání pro sociálně vyloučené lokality	27. 10. 2015	133 000 000,00	83 314 459,09	80 331 232,22
12	Sociální podnikání	27. 10. 2015	88 000 000,00	27 462 914,71	24 998 119,68
43	Sociální podnikání II.	10. 8. 2016	130 000 000,00	83 294 845,44	80 791 046,81
44	Sociální podnikání pro sociálně vyloučené lokality II.	10. 8. 2016	377 334 947,00	355 067 562,82	325 193 225,29
63	Sociální podnikání – integrované projekty ITI ³⁴	2. 12. 2016	66 455 000,00	47 470 237,31	28 340 237,54
64	Sociální podnikání – integrované projekty IPRÚ ³⁵	2. 12. 2016	33 000 000,00	20 692 065,61	14 132 885,68
65	Sociální podnikání – integrované projekty CLLD ³⁶	2. 12. 2016	423 735 000,00	174 059 322,47	137 485 102,59
90	Sociální podnikání pro Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám	31. 7. 2019	60 000 000,00	38 405 734,06	0,00
Celkem			1 311 524 947,00	809 767 141,51	691 271 849,82

Zdroj: MMR, MS2014+, stav k 02/2022.

Vysvětlivka: * Bez projektů nedokončených – ukončených příjemcem.

Výzvy OPZ na podporu sociálního podnikání

(v Kč)

Výzva ³⁷	Název výzvy	Datum vyhlášení výzvy	Finanční alokace výzvy	Vydaná rozhodnutí o poskytnutí dotace*	Celkové způsobilé výdaje
15	Podpora sociálního podnikání	17. 8. 2015	100 000 000,00	69 170 912,75	66 257 518,91
16	Výzva pro systémové projekty realizované MPSV – sociální podnikání	27. 8. 2015	25 000 000,00	25 337 053,20	16 650 701,06
26	Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám (KPSVL) 1. výzva	23. 9. 2015	609 972 200,00	8 744 361,25	8 627 391,22
47	Výzva pro MAS na podporu strategií komunitně vedeného místního rozvoje	29. 4. 2016	2 030 000 000,00	140 170 881,01	104 011 763,00
67	Podpora sociálního podnikání	31. 5. 2016	100 000 000,00	70 255 448,75	63 183 421,86
129	Podpora sociálního podnikání	30. 6. 2017	315 000 000,00	264 532 855,60	208 670 681,00
105	Podpora sociálního podnikání v Praze	1. 4. 2019	50 000 000,00	7 568 736,25	3 776 746,32
Celkem				585 780 248,81	471 178 223,37
Celkem za investiční prioritu 2.1				445 609 367,80	367 166 460,37
Z toho za investiční prioritu 2.1 bez započtení výzvy č. 16				420 272 314,60	350 515 759,31
Celkem za investiční prioritu 2.3				140 170 881,01	104 011 763,00

Zdroj: MPSV, MS2014+, stav k 02/2022.

Vysvětlivka: * Bez projektů nedokončených – ukončených příjemcem.

³³ Číslování těchto výzev v MS2014+ je následující: č. 11 – 06_15_005, č. 12 – 06_15_010, č. 43 – 06_16_060, č. 44 – 06_16_061, č. 63 – 06_16_064, č. 64 – 06_16_065, č. 65 – 06_074, č. 90 – 06_19_112.

³⁴ ITI = integrované územní investice.

³⁵ IPRÚ = integrované plány rozvoje území.

³⁶ CLLD = komunitně vedený místní rozvoj.

³⁷ Číslování těchto výzev v MS2014+ je následující: č. 15 – 03_15_015, č. 16 – 03_15_016, č. 26 – 03_15_026, č. 47 – 03_16_047, č. 67 – 03_16_067, č. 129 – 03_17_129, č. 105 – 03_19_105.